

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Věra KOMOSNÁ

Učitelství matematiky pro 2. stupeň ZŠ a učitelství zeměpisu pro SŠ

Subjektivní prožívání smyslu života

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Alena Petrová, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Olomouci dne

.....

Věra Komosná

Děkuji doc. PhDr. Aleně Petrové, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci. Velké díky patří i mé rodině, která při mně po čas studia stála a Lukáši Fučíkovi.

OBSAH

ÚVOD	6
1 SMYSL ŽIVOTA	8
1.1 Otázka smyslu života ve filozofii a psychologii	10
1.2 Cesty ke smyslu	11
1.2.1 Zážitkové hodnoty	12
1.2.2 Tvůrčí hodnoty	12
1.2.3 Postojové hodnoty	13
1.3 Smysluplnost života – láska, práce a utrpení	13
1.4 Ztráta smyslu a jeho důsledky	16
2 LOGOTERAPIE A EXISTENCIÁLNÍ ANALÝZA	19
2.1 Logoterapie	19
2.1.1 Metoda postojové změny	21
2.1.2 Metoda dereflexe	22
2.1.3 Metoda paradoxní intence	22
2.2 Existenciální analýza	23
3 METODY POUŽÍVANÉ PŘI MĚŘENÍ SMYSLUPLNOSTI	26
3.1 Logo-test	26
3.2 Existenciální škála	27
3.3 Purpose-in-Life-Test	28
4 OBDOBÍ DOSPĚLOSTI	29
4.1 Zlatá dvacátá	29
4.2 Životní poledne	31
4.3 Druhý dech	32
4.4 Jaké je to po padesátce?	32

5	SUBJEKTIVNÍ PROŽÍVÁNÍ SMYSLU ŽIVOTA.....	34
5.1	Formulace problému	34
5.2	Cíl výzkumu.....	34
5.2.1	Dílčí cíle výzkumu.....	34
5.2.2	Hypotézy	35
5.3	Charakteristika sledovaného souboru	35
5.4	Metodika sběru dat.....	36
5.5	Výsledky zkoumání	36
5.5.1	Demografické údaje zkoumaného souboru.....	36
5.5.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	39
5.5.3	Diskuze	61
	ZÁVĚR	70
	ZDROJE.....	72
	SEZNAM TABULEK	76
	SEZNAM GRAFŮ	77
	SEZNAM PŘÍLOH	78

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je Subjektivní prožívání smyslu života. Otázky týkající se smyslu života, si pokládají lidé od nepaměti. Přitom hledání smyslu v našich životech není jednoduchou záležitostí. Tato práce se snaží aspoň malou částí nahlédnout „pod pokličku“ vědě, která se zabývá tímto hledáním. Téma diplomové práce bylo vybráno na základě zájmu o tuto problematiku.

Hlavním cílem práce je posouzení míry smysluplnosti vlastního života u dostupné skupiny pracujících osob různého pohlaví, věku a profesí. Diplomová práce je sestavena z teoretické a praktické části. Do teoretické části spadají čtyři kapitoly. První kapitola se týká všeobecného zamyšlení nad smyslem života. Vystane zde otázka, co si pod smyslem života lidé představují. I přes různé výhrady kritiků se ukazuje, že věda zabývající se hledáním smyslu života, je v současné vědě nosným a užitečným směrem. V první z podkapitol se objevuje pohled na smysl života z hlediska filozofie a psychologie. V následující kapitole jsou uvedeny hodnoty podle Frankla, pomocí kterých se v životě, snažíme dosáhnout vytyčených cílů, aby život byl smysluplný. Jsou to hodnoty zážitkové, tvůrčí a postojevé, které nutí člověka posunout se v životě dál. Smysluplnosti dosahujeme v oblasti lásky, práce a utrpení. Život prožívaný v lásce si jako smysluplný umí představit asi každý člověk, je ale zajímavé dozvědět se, že i v oblasti utrpení tomu tak může být. Pokud se však smysl života vytratí, ať už z důvodu nemoci, smrti blízké osoby nebo dosažení svých vytyčených cílů, mohou se u člověka objevit nemoci, které je potřeba řešit s odborníkem na tuto oblast.

Druhá kapitola je věnována logoterapii a existenciální analýze. Tyto dva pojmy do psychoterapie zavedl významný lékař Viktor Emanuel Frankl. Tato kapitola se snaží přiblížit metody, které jsou v logoterapii využívány a které pomáhají v léčbě obtíží spojených nepříznivou životní situací, ve kterých se vytratil smysl života. Jako největší problém se v těchto situacích ukazuje postoj, který člověk zaujme.

Třetí kapitola se již částečně týká praktického úseku práce. Jsou zde částečně popsány kvantitativní dotazníkové metody, které jsou využívány pro posuzování smysluplnosti života. Jsou jimi Logo-test, který byl vytvořen Elisabeth S. Lukasovou (viz Příloha č. 3 a 4) a Existenciální škála, jejímž autorem je A. Längle, Ch. Orglerová a M. Kundi a do české verze byla přeložena Karelem Balcarem (viz Příloha č. 5).

Poslední kapitola, která se vztahuje k části teoretické, částečně shrnuje poznatky z vývojové psychologie, které se týkají osob v pracujícím věku.

V praktické části je stěžejním cílem vyhodnocení posuzování smyslu vlastního života u pracujících osob. Jsou zde vyhodnocena získaná data, které byla zjištěna při dotazníkovém šetření. Respondenti jsou posuzováni z hlediska náboženství, pohlaví, věku, místa bydliště a dosaženého vzdělání. K podrobnějšímu vyhodnocení těchto vzniklých skupin, dále posloužily kategorie Existenciality a Personality, které jsou součástí Existenciální škály. Pro srovnání získaných výsledků z dotazníkového šetření, jsou využity hodnoty, které získal Balcar (1994) od studentů z pražských vysokých škol.

V dnešní době, která nám stále nabízí nové možnosti pro náš život i jeho rozvoj, je velmi těžké se orientovat a vybrat si tu správnou cestu, kterou se dát. Často se setkáme s lidmi, kteří mnohdy nevědí, kam jejich život přesně směřuje. Sami přesně netuší, jak mu chtějí dát smysl. Někteří jedinci v tomto stavu mohou být spokojeni, pro jiné je to utrpení a neví, jak se „odrazit ode dna“ a začít s touto situací něco dělat. Život nás nutí se zamýšlet nad podstatou našeho bytí prakticky neustále. Někdy to jsou pouze malá rozhodnutí, která nás nutí učinit a odpověď si na ně nám nedělá sebemenší problém. Jiná jsou zase tak velká, že potřebujeme více času, abychom na ně dokázali odpovědět. Ať se cesta životem zdá jakkoliv strastiplná, je krásná v tom, že se můžeme na svých křižovatkách života sami svobodně rozhodovat, jakým směrem se na nich vydáme.

1 SMYSL ŽIVOTA

Mnoho lidí si smysl života představuje jako nějaký cíl, ke kterému směřuje jeho život. Obecně slovo „smysl“ se obtížně vymezuje. Je to něco, co je zamýšleno k nějakému vyjádření. Někdy se můžeme setkat s pojmem „pozemský smysl“, který je často používám filozofy a vysvětlován u člověka jako pocit smysluplnosti, vnímání života, který má nějaký účel a funkci, které je možné dosáhnout nebo aspoň o ni usilovat. Lidé žijící podle víry, nacházejí útěchu při hledání cestě k Bohu. Mají pocit, že jejich život dostává nějaký řád a každý člověk má v tomto systému nějakou úlohu. Lidé v dnešní době mají úkol nalézt svůj směr a je těžké jej najít, pokud nemáme pevný bod, o který bychom mohli opřít svůj život. (YALOM, 1980)

Zabývat se otázkou smyslu života není žádnou novou snahou. Její pojetí ve vývoji lidstva bylo různé, ale podstata zůstala stejná. Touto otázkou se zabývalo mnoho velkých myslitelů z různých oborů. Nikoho asi nepřekvapí, že není vůbec jednoduché si na tuto otázku odpovědět. Nad pojetím smyslu života se více či méně zamýšlel nebo zamýšlí snad každý z nás. Není otázkou, kterou bychom řešili po celý náš život, ale jen taková která občas vyvstane na povrch při určitých situacích v našem životě (TAVEL, 2007).

Tím že se dotazujeme na smysl života, se hluboce dotýkáme lidského bytí. Zájem o získání odpovědi na tuto otázku je přirozené z řady důvodů. Položení otázky souvisí i s tím, co si pod pojmem smysl života představujeme. Nejčastěji je vysvětlován jako klíčový obsah pro lidský život, na němž závisí obecně jeho úspěch či neúspěch. Víme, že v případně nezdaru nastává v lidském životě beznaděj. Ať už člověk s touto otázkou zápasí vědomě či nevědomě, provází ho po celý jeho život.

Význam otázky směřující ke smyslu vyplývá v podstatě ze tří základních zkušeností člověka a to jsou:

- zkušenost, že mohu svobodně zvolit mezi danými možnostmi,
- zkušenost, že není jedno, co zvolím, rozhoduji o hodnotách,
- zkušenost, že dané situace jsou nestálé a neustále se mění.

Pokud smysluplně utváříme život, svou roli sehrávají dva podstatné vlivy, a to jednak daná situace a jednak člověk sám, který se v ní nachází. Člověku jsou „nabízeny“ předměty a situace, které může smysluplně proměnit. V konečném důsledku, ale je to

pouze člověk sám kdo může rozhodovat o sobě a své budoucnosti. Záleží jen na něm, jak využije svých možností, nebo zda je ponechá bez povšimnutí. (LÄNGLE, 2002)

Když se zaměříme na samotnou svobodu volby, tak každý ve svém životě má možnost se rozhodovat sám za sebe. Mohou nastat situace, kdy dojde k výčitkám, že naše rozhodnutí bylo špatné, ale když bylo ovlivněno jen námi, nemáme z naší špatné situace koho obvinít. Někteří lidé věří, že méně důležité otázky či situace mohou sami svobodně ovlivnit, ale vše co je v životě důležité, je jim předurčeno. Toto pojetí souvisí především s tím, jaké představy lidé o svém životě mají. Ti kdo cítí, že jsou ve svém životě nesvobodní, stále čekají na to, jaké situace jim život nadělí. Jiní čekají na příliv okolností, kterými budou moci vzít osud do svých rukou a zařídit si je dle svého. Zjevně je v našem životě stále co k řešení. Připadá nám tedy, že jsme stále na cestě a stále směřujeme k nějakým novým cílům. (LÄNGLE, 2002)

V běžném životě se můžeme setkat s různými typy lidí. Jsou to například lidé žijící v nepříznivých hospodářských podmínkách nebo lidé, kteří přišli o zaměstnání. Tito lidé i přes nepřízeň osudu si stále zachovávají svůj radostný pohled na svět. V těchto případech nás napadá otázka: V čem to může být? Při bližším pohledu můžeme zjistit, že tyto lidé se snaží svůj čas, naplnit smysluplně. Snaží se, aby jejich čas a život měly obsahovou náplň. Jsou proto dobrovolnými účastníky v nejrůznějších organizacích, pomocníky v mládežnických spolcích, svůj čas věnují vzdělávání na různých seminářích, přednáškách nebo jen poslechu hudby. Tito lidé správně porozuměli smyslu života a pochopili, jak mu dát smysl a správně jej vyplnit po obsahové stránce. (FRANKL, 1995)

Smysl života však nemusíme nacházet jen v radostných a obohacujících situacích. Někteří lidé mohou svůj smysl vnímat také pomocí utrpení. V každém utrpení se objevuje to, proč jej snášíme. Čím je situace obtížnější, tím složitější je v ní vypátrat smysl života. Pokud v jednoduchosti shrneme základní poznatky o smyslu života, na prvním místě se bude týčit fakt, že smysl života nelze nikomu předat. Nemůžeme jej převzít od svých rodičů, musíme jej každý sám rozpoznat a nalézt. Svět kolem neustále předhazuje možnosti, které mohu uchopit a plnit tak svůj úkol. Věci, které se jeví jako nesouvisející, musíme pojmout jako celek. Rozpoznat v nich jejich provázanost. Posledním poznatkem, který je důležitý mít na mysli, je ten, že smysl může nalézt každý člověk bez ohledu na věk či inteligenci, pokud je ochoten dělat rozhodnutí. (LÄNGLE, 2002)

1.1 Otázka smyslu života ve filozofii a psychologii

Z hlediska filozofie se může naskytnout hned několik pohledů, které se týkají smyslu života. První se týká názoru, že život smysl má. Další je protinázorem prvního, a to že život ani dějiny nemají smysl. Otázky smyslu života jsou jen slovní obraty, které nemají hlubší význam. Tento postoj se dotýká ateistického pohledu na svět, který uvádí, že není nikdo, kdo by nesl odpovědnost za dění ve světě. Setkáme se také s názorem, že život může mít smysl, ale jen tehdy, když je člověk smyslem naplní. Dalším, ne však posledním, názorem je, že smysl vkládá do života svět a jeho dějiny, tedy něco, co jde mimo člověka samotného. Člověk, který věří v tento přístup, nepočítá s ničím, co by mohlo život přesahovat. Hledání smyslu života ponechává vědě. Poslední skupina postojů se týká oblasti náboženství, kde smysl života člověku je zprostředkován skrze Boha. Člověk může dosáhnout své plnosti a štěstí, jen když svůj život prožije podle Božích úmyslů. Role člověka spočívá v jeho svobodě a možnosti odmítnout Boží plány. (TAVEL, 2007)

V oblasti psychologie nebyly vždy otázky týkající se smyslu života v popředí zájmu. Prioritním bodem zájmu pozitivistické metodologie byla spíše objektivnost, na jejíž úkor ustupovala subjektivnost, která jde často ruku v ruce právě se smyslem života. I přes nepřízeň osudu se smyslem života začínají zabývat různé teorie, výzkumy i klinické studie, které se snaží vyzvednout pozoruhodnost smysluplnosti a kvality lidského života. Počátky poznatků o hledání smyslu života můžeme nalézt ve dvou psychologicko-antropologických proudech. Tím prvním je existenciální filozofie a psychologie, ve které se vyskytují rozdílné názory jednotlivých představitelů, ale shodují se na tom, že smysl života je odpovědí na závažné a konečné otázky lidské existence. „Druhým proudem jsou teleologická a analistická koncepte v psychologii osobnosti, podle nichž je lidská aktivita určena svým cílem.“ (TAVEL, 2007)

Oblast psychologie můžeme ještě rozdělit na humanistickou a existenciální. Existenciální psychologie je oblast, která byla rozvíjena v Evropě ve 20. století. Co se týká jejího zaměření, jsou jimi smysl života, utrpení, strach ze smrti a jiné. Jedním z prvních lidí, kteří se zabývali existenciální psychologií, byl Ludwig Binswanger spolu s Medardem Bosssem. Oba tyto představitelé velmi silně ovlivnily myšlenky Sigmunda Feuda, s nímž se znali osobně. Zaobírali se existenciální analýzou, ve které se domnívali, že lidé stojící na křižovatce svého života, se musejí svobodně rozhodnout, i pokud se jejich život vydá temnou cestou. Jejich přesvědčením je, že lidé musejí čelit i těm stránkám života, které

jsou strašlivé, ale přesto smysluplné. (<http://www.slideshare.net/friduca/existencialni-psychologie-a-terapie>)

Humanistická psychologie, která byla spíše rozvíjena v USA, je brána o něco pozitivněji, než směr rozvíjený v Evropě. Je zaměřena na seberealizace, osobní růst každého jedince a vrcholné zážitky spojené s životem. Největšího rozvoje dosáhla v 60. a 70. letech 20. století. Mezi její hlavní zakladatele patří Carl Rogers, Viktor Emanuel Frankl, Ronald David Laing, Abraham Herold Maslow, který je tvůrcem Maslowovi pyramidy, která je symbolem hierarchie potřeb lidského života, a mnoho jiných zakladatelů, kteří se podíleli, na budování této oblasti psychologie. Základní principy humanistické psychologie jsou, že lidské bytosti nejsou brány na lehkou váhu. Jejich osobnost není rozkládána na jednotlivé části, ale jsou bráni jako jeden jedinečný celek. V bodu jejího zájmu jsou běžné starosti člověka a nalézání jejich řešení.

(http://is.muni.cz/el/1421/podzim2013/PSA_002/um/10_existencialni_a_humanisticka.pdf)

1.2 Cesty ke smyslu

Vnitřně prožívaná svoboda člověka, je propojena s nalezením toho, podle čeho se člověk při svém rozhodování může orientovat. Do tohoto procesu vstupují jednak dostupné informace a jednak vyhodnocení situace. U informací je potřebné získat co nejvíce vědomostí o věci, ve které se rozhoduje, a zjistit jaké možnosti volby existují. U hodnocení je nutné získané informace porovnávat podle jejich hodnoty vlastní a hodnoty užité. V získané svobodě v rozhodování spočívá i rozlišování mezi věcmi dobrými a těmi méně příznivými a mezi věcmi, které nám mohou škodit a těmi, které jsou neškodné. Ta možnost, která se nám v danou chvíli jeví jako ta nejvhodnější, se stává smyslem dané situace neboli existenciálním smyslem. Smysluplně žít neznamená tedy nic jiného než využít příležitosti dané situace a co nejvíce zúročit, co nám nabízí. (LÄNGLE, 2002)

Do již výše uvedeného existenciálního smyslu nám zasahuje nejen daná situace, jak bylo zmíněno, ale jak nás jistě napadá, bude ji ovlivňovat také daná osoba, která v ní je. Její vlastnosti, schopnosti a vlohy, kterými disponuje. Dalším vstupním elementem při hledání smyslu je významnost dané věci. Je to něco, na čem člověku záleží, případně to může být i druhá osoba, ke které má člověk nějaký vztah. Co je člověku lhostejné, o to ztrácí zájem a nemá to pro něj smysl. S tím se nám však nevyklučuje to, že by to pro něj

později smysl mohlo mít, obzvláště v případě druhých osob. V životě se objevuje mnoho hodnot, které by se pro nás mohly stát podstatné, stát se naším smyslem. Je mnohdy těžké se v nich orientovat, Frankl, jako první, shrnul možnosti, které mohou být zdrojem smyslu. (LÄNGLE, 2002)

Hovoříme o hodnotách, které se vyskytují v našem životě. Filozofie pojednává o rozdílu mezi hodnotou „mít“, která se představuje ve smyslu něco vlastnit a mezi hodnotou „být“, která se objasňuje jako být skutečným člověkem. Člověk si ve svém životě vytyčuje cíle, kterých chce dosáhnout. V této souvislosti se smysluplným zaměřením života Frankl vyznačuje tři oblasti hodnot, které se pokusíme objasnit v následujících podkapitolách. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

1.2.1 Zážitkové hodnoty

Život nám nabízí mnohé krásy a vztahy, které mohou dělat náš život smysluplným. Jsou jimi například zvířata, rostliny, hudba, oblíbený sport a mnoho jiného. Patrně nejsilnější zážitkové hodnoty ale prožíváme prostřednictvím druhých lidí. Získáváme je v kontaktu s jiným člověkem, nejintenzivněji je prožíváme v lásce k druhé osobě. Svou aktivní účastí a uskutečněním přijímáme ze světa něco kvalitního, co nás obohacuje. Tyto skutečnosti opět závisí na daném člověku a jeho hodnotách. (LÄNGLE, 2002, s. 31) Zážitkové hodnoty obohacují náš život prostřednictvím hlubokých emocionálních zážvů, které se projevují radostí a potěšením. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

1.2.2 Tvůrčí hodnoty

Podstatou tvůrčích hodnot je naše vlastní aktivita, kterou obohacujeme svět a bereme tuto svou aktivitu vážně. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

Tyto hodnoty souvisejí s výše uvedenými zážitkovými hodnotami. Pokud člověk dokáže do sebe vstřebat něco hodnotného, něco kvalitního a tím se obohatit a výměnou za to vložit něco do tohoto světa, jedná se o tvůrčí hodnoty. Probíhá tak neustálý koloběh výměny, který se objevuje i v různých oblastech života či světa. V oblasti biologie je to například krevní oběh, v oblasti geografie koloběh vody na Zemi a v psychologii můžeme tento koloběh spatřit ve výměně citů a emocí. Z výše uvedeného vyplývá, že v oblasti tvůrčích hodnot se jedná o vytvoření nějakého díla nebo provedení nějakého činu. Naše

dílo nemusí být ani nijak okázalé, někdy postačí zapojení se tvůrce do jakéhokoliv vytváření. „Největším dílem, na kterém stále pracujeme, je zvládnání života“. (LÄNGLE, 2002, s. 32)

1.2.3 Postojové hodnoty

Hodnoty postojové jsou nezaměnitelným přijímáním nových možností a toho, jak jednotlivé věci ve svém okolí vstřebáváme a řešíme. Tyto nové věci mohou člověka naplňovat jak pocity radosti, tak i opačnými emocemi, a to i pocity utrpení, které člověku dodávají onen důležitý pocit smysluplnosti života. (FRANKL, 1995)

V našich postojích se nejvíce projevuje podstata vlastní osoby zejména v těžkých životních situacích, které jsou nám stavěny do cesty. Jak bylo zmíněno, člověk může v těchto postojích, uskutečňovat smysl života. Na nepříznivé situace je člověk od přírody špatně vybaven. Pomysleme jen, jak se člověk špatně vyrovnává se smrtí blízkých či těžkou nemocí. V takových situacích se můžeme vydat nejméně dvěma cestami, pro které se můžeme svobodně rozhodnout. Buď vše necháme na pospas osudu, bez boje, nebo vezmeme tzv. osud do vlastních rukou a budeme se snažit s nepříjemnou situací co nejlépe vyrovnat. Přijmeme nezvratné a bojujeme s nepřízní situace, usilujeme o její možnou změnu. Někteří lidé se naopak s nepřízní osudu vyrovnávají popřením dané situace, otupením smyslů drogou nebo alkoholem, nebo dokonce sebevraždou. Důležité je, aby člověk v nelehkých situacích nepodléhal beznaději, ale snažil se zaujmout postoj k životu jako celku. (LÄNGLE, 2002)

1.3 Smysluplnost života – láska, práce a utrpení

Dřívější studie prokázaly, že život naplněný smyslem chrání jedince před duševními nemocemi. Člověk, který svůj život vidí, jako smysluplný, ten je vyrovnaný, spokojený, klidný a přeje dobro sobě i lidem kolem sebe. Nabízí se však otázka, za jakých okolností člověk vnímá svůj život smysluplný? Následující dvě odpovědi na tuto otázku naznačují, že člověk je otevřený při hledání a nalézání smyslu jak ke světu přirozenému, tak i nadpřirozenému. Jako první odpověď se nabízí aktivní dosahování dosažení svých osobních cílů nebo úsilí spojené s jejich dosažením. Člověk si zvolí svůj cíl, kterého chce dosáhnout a začne pracovat na jeho dosažení. Druhá možnost souvisí s působením víry,

kteřá často stojí také za dosažením smysluplnosti. Pokud někdo nestaví jen na svých činech, ale má např. „důvěru k Bohu“, tak ani neúspěch a nedosažení vrcholu svého cíle jej nemusí zneklidnit. (LUKASOVÁ, 1997)

Proces nacházení smyslu se pohybuje dle Frankla ve třech oblastech. První z nich, je smysl lásky. (FRANKL, 1995) „*V jazyce není snad slova, které by mělo tolik různých významů, tolik odlišných pochopení, tolik neporozumění, odlišných a nesprávných interpretací jako právě slovo láska.*“ (KŘIVOHLAVÝ, 1994, s 61) Smysluplnost lidské existence je založena na jedinečnosti lidského bytí. Pokud je tato existence prožívána ve dvou, dochází k pospolitosti, na kterou může být zaměřeno lidské prožívání. Lásku lze chápat i jako oblast, na níž lze realizovat zážitkové hodnoty. Kromě nyní zmíněného můžeme oblast lásky získat bez našeho přičinění. Člověk, který je milován, je jedinečnou bytostí označenou pojmem Ty a je přijímán do jiného Já, aniž by se příliš přičinil vlastními zásluhami. S pomocí lásky v člověku roste plnost hodnot, otevírá se více světu, který se pro něj stává širším a hlubším. (FRANKL, 1995)

Je zde potřeba také rozlišovat jednotlivé druhy lásky. Jejím rozdělením se zabývalo mnoho autorů a existuje velké množství jejích členění. Mě nejvíce zaujalo rozdělení na lásku romantickou a lásku reaktivní, jejímž autorem je D. B. Wile. U romantické lásky dochází k idealizování partnera. Pokud se objeví náznaky problémů nebo neshody, zamilovaný člověk je schopen je přehlížet a nevěnovat jim pozornost. Láska označovaná jako reaktivní vyžaduje naslouchání v době neshod. Při výskytu problému se objevuje útlum kladných citů k partnerovi. Toto rozdělení je se v literatuře často uvádí jako neobvyklé, spíše se setkáme s rozdělením na lásku romantickou a přátelskou. Pod láskou označovanou jako romantická, si nyní představujeme vzrušení, smíšené pocity, touhu být s tím druhým a jiné pocity, které doprovází období zamilovanosti. Tyto prvotní pocity bývají často pomíjivé. Zde je nutné rozlišit přechodnou zamilovanost a lásku, ve které přejeme druhému dobro. Přátelská láska má o něco trvalejší ráz. Je naplněna vzájemnou důvěrou, porozuměním a pocitem pochopení. Nesmíme opomenout ani rodičovskou lásku, která významně působí na rozvoj dítěte. (TAVEL, 2007)

Druhou oblastí je smysl práce, která je vkladem a přínosem každého člověka do společnosti, ve které žije. (PETROVÁ, 2005) V zaměstnání jsme nuceni se každý den rozhodovat v nových situacích, které jsou pro nás přichystány. Právě tím, jak se k těmto úkolům stavíme, se v nás projevuje to, jací jsme a o co se nám v životě jedná. Nezáleží, jakou práci vykonáváme, ale jak se k ní stavíme. Neexistuje žádné zaměstnání, které by

přinášelo automaticky naplnění. Pokud někteří lidé tvrdí, že by je jiné zaměstnání naplňovalo více, než to, které právě vykonávají, pak tento smysl práce jimi nebyl plně pochopen a jedná se o klamání sebe samého. Vina tedy není v nesprávném povolání, ale vztahuje se na nás, záleží totiž především, jak se k němu stavíme, jak v něm projevujeme jedinečnost naší existence, jak se uplatňujeme, v tom co děláme a co tvoří náš život smysluplný. (FRANKL, 1995)

Podstatným aspektem smysluplnosti práce zůstává otázka, „co“ děláme. Existuje rozdíl mezi tím, kdo vykonává něco, co má obecnou hodnotu, a člověkem, který svou práci vykonává, aniž by v ní viděl něco hodnotného. Když se podíváme na povolání lékaře, každého hned napadne, že jeho práce musí být smysluplná. Jeho povolání, jej však samo o sobě nečiní smysluplným, nýbrž jeho osobnost a charakter, které do práce vkládá. Je-li zaměstnání to, co nám dává smysluplnost života, potom v případě jeho ztráty, člověku tuto příležitost bere. I přesto, že některým lidem byla tato příležitost odňata, ať už z důvodu vyloučení z práce, odchodu do důchodu nebo mnoha jiných důvodů, nezlomilo to jejich způsob hledání, jak žít smysluplně. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

Poslední, třetí oblast se týká smyslu v utrpení. Pod utrpením si můžeme představit jeho nejrůznější podoby, které všichni ve větší nebo menší míře známe. Nemusí se týkat pouze utrpení, které nám způsobuje fyzická bolest, ale především utrpení, které prožíváme uvnitř sami sebe. Jeho přičinění často vedlo umělce k hlubokému zamýšlení a tvoření velkých děl z oblasti hudby, malířství, divadla a mnoha jiných oborů. Tudiž i z utrpení vychází něco dobrého. Ať už chceme nebo ne i utrpení nás naplňuje nějakým smyslem. Svým způsobem vyplňuje prázdnotu uvnitř člověka. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

Schopnost prožívat utrpení v nás není zakořeněna od počátku naše života, až během něj si ji v různé míře osvojujeme. Člověk prožívající utrpení, se nalézá na křižovatce, která jej v běhu jeho života zpomalí a snaží se jej navést do nové části jeho bytí. Když utrpení vstoupí do našeho života, musíme začínat vždy od nuly. Věci, se kterými jsme se setkaly dříve, nás mohou částečně na tyto situace připravit, ale ne vždy zcela. Trpící osoba potřebuje pocítit, že na svůj smutek a utrpení není sama. Může se objevit i zlost, která ve skutečnosti zakrývá osamělost a pocit bezmoci. Logoterapie v utrpení objevuje přínos, ale zároveň upozorňuje na možnost, že utrpení může zůstat beze smyslu. Cesta k nalezení smyslu v utrpení je zcela v režii člověka samého. Trpícímu to člověku můžeme pomoci pouze tím, že mu budeme nablízku. (KOSOVÁ, 2014)

Křivohlavý (1994) ve své knize uvádí nejčastější nežádoucí postoje, které člověk zaujímá při svém trápení. Jedním z nich je hyperreflexe, která je typická tím, že trpící osoba nadměrně přemýšlí o svém utrpení a tím je ovlivňován její negativní postoj a neochota zaujmout postoj jiný. Další přístup k utrpení je sebelitování. Člověk, který prožívá nějaké utrpení, je často litován lidmi ve svém okolí a toto litování pak převede na sebelitování. Někteří lidé si postupně začnou své trápení užívat a nemají důvod svůj přístup měnit. Posledním postojem je masochismus, kterým označujeme projevy, kdy si lidé sami ubližují a vytvářejí si sami důvody proč trpět.

1.4 Ztráta smyslu a jeho důsledky

Mnohdy je život naplněn utrpením, starostmi a těžkými ztrátami a v těchto souvislostech dochází u člověka ke ztrátě smyslu života. Většinou se jedná o ztrátu zdraví, ať už u některého z našich blízkých nebo u sebe samého. Může se jednat také o krach pracovní kariéry, či ztrátu zaměstnání, ale také o smrt blízké osoby. V takových životních událostech je velmi obtížné spatřit smysl. Lidé, kteří se v těchto situacích neumí orientovat, reagují především nástupem pasivity, depresí a agrese. Doléhá na ně únava, jak po stránce tělesné tak i psychické. Naopak lidé, kteří i přes nepřízeň osudu zůstávají stále otevření smyslu života, neztrácejí své pevné body, které jsou smyslem jejich existence. V období ztrát je nutné, aby člověk prokázal svou přizpůsobivost k daným okolnostem, neboť to, co bylo ztraceno, je nutné nahradit novými životními možnostmi. Tento úkol není nikterak jednoduchý, obzvláště tehdy, pokud právě to, co bylo ztraceno, bylo spjato se smyslem našeho života. (LUKASOVÁ, 1997)

Velké množství lidí nalézá svůj smysl života v konání něčeho pro druhé. V případě ztráty blízkého je nám tato možnost odepřena, neboť pro tuto osobu nemohu už nic vykonat. To platí i v případě ztráty našeho zdraví. Jsme omezeni nemocí a nemáme možnost pomáhat druhým. Právě tyto nastíněné situace nám připravují zkoušku, naučit se čerpat, ještě z jiných zdrojů smyslu života, než jen z těch, které máme v postoji „být tady pro druhé“. Kdo v takových případech neobstojí, při vnímání dalších životních možností nalezení smyslu, je ohrožen a mohou se u něj dostavit patologické jevy. (LUKASOVÁ, 1997)

Důležitost našeho povolání pro náš život si uvědomíme až v případě jeho ztráty, podobně jako je tomu u jiných věcí v životě každého z nás. Nezaměstnaný člověk se cítí

málo prospěšný světu. Jeho čas není naplněn užitečnou prací a může se domnívat, že jeho život nemá žádný smysl. V některých případech se může objevovat apatie, která je typická nezájmem o pomoc, která je nabízena od okolí. Nezaměstnaní lidé se ve svém trápení pak domnívají, že by od nich neměla být požadována žádná činnost, neboť ani oni sami od sebe nic nepožadují. Již zmíněná apatie je hlavním symptomem neurózy z nezaměstnanosti. Ztráta zaměstnání je v těchto případech mnohdy prostředkem, který ho oprostí od všech neúspěchů v jeho životě. Tito lidé často hovoří o tom, že jejich nezaměstnanost způsobila i jejich další osudové neúspěchy života. Ztráta zaměstnání nemusí však nutně mít za následek neurózu ze zaměstnání. Je jen na každém člověku, jak se k této problematice postaví, jestli se nepříznivé situaci jedinec postaví, nebo se nechá strhnout a stane se apatickým k životu. (FRANKL, 1995)

Jedním z dalších momentů, kdy člověk dospěje ke křižovatce hledání cest smysluplnosti života, je doba, ve které člověk dosáhl svých vytyčených cílů. Tento případ ztráty smyslu je poněkud zvláštní, jelikož představuje vlastně úspěch. Úspěch spojený s dosažením cíle, se splněním přání o cíly. Člověk by měl tedy být šťastný, ale právě nově nastalá situace, ho nutí přemýšlet nad dalšími možnými záměry jeho života. Zmizelo to pomyslné kouzlo touhy a snění, které člověka pohánělo vpřed. (LUKASOVÁ, 1997)

Frankl (1994) objevuje, vedle jiných typů neuróz, se kterými se setkáváme při nástupu vakua v životním smyslu ještě jednu, a to noogenní neurózu. Někdy je tato neuróza označována jako existenciální. Toto označení je často využíváno v psychoterapii. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

Na Harvardské univerzitě byl vytvořen test, který slouží k rozpoznání neogenní neurózy od jiných neuróz. Tento test je znám pod názvem Purpose-in-Life-Test (PIL). Typickou léčebnou cestou noogenní neurózy je logoterapie, která se nesnaží o laciné utěšování pacientovi tragické situace, ale snaží se problému postavit čelem. S objevením této neurózy se rozšiřuje rozsah psychoterapie a zvýšil se počet klientů, kteří jsou v beznaději nad smyslem svého života a navštěvují ordinace lékařů. Pokud člověk má zdání pocitu bezsmysluplnosti, nemusí se hned jednat o neurózu. (FRANKL, 1994)

Její výskyt je zaznamenán v rozvinutých konzumních společnostech a je často projevem existenciálního vakua. (KRATOCHVÍL, 2002)

Freud uvádí jako základní lidskou potřebu „touhu po slasti“. Adler představuje „touhu po moci“. Frankl staví vedle těchto dvou potřeb třetí touhu, a to po smyslu. Pokud

tato touha není naplněna, objevuje se existenciální frustrace, která vzniká v případě pochyb člověka o svém smyslu existence. Pokud člověk pochybuje o smyslu svého života a v jeho nynějším smyslu ztratil svou podstatu, může to vést až k neuróze nebo depresi. (KRATOCHVÍL, 2002)

V dnešní době se lidé velmi často obracejí na lékařskou pomoc, neboť se jim nedaří nalézt smysl svého života nebo pochybují o jeho existenci. (FRANKL, 1994) Při prožívání existenciální frustrace pocítujeme pocit vnitřní prázdnoty, na níž navazuje strach z kontaktu s jinými lidmi. (PETROVÁ, 2005)

Typická je nedělní neuróza, která se objevuje, při zklidnění pracovního tempa u člověka, který se před svým vlastním životem pokouší schovat za své povolání. V rychlém pracovním tempu se pokouší stále utíkat, aby neměl čas se zamyslet nad smyslností své existence. V neděli pak na něj dopadá bezcílnost, kterou neví, jak řešit, proto se snaží vymyslet nějakou aktivitu, které by těmto myšlenkám zabránila. (FRANKL, 1994)

Existenciální frustrace, v určité chvíli, za daných okolností, může vést k neuróze a depresi a stává se tak patogenní. Tu Frankl označuje jako noogenní. (KRATOCHVÍL, 2002)

Pocit, který je vyvolaný vnitřní prázdnotou a bezsmyslností označuje Frankl termínem existenciální vakuum. Frankl se domnívá, že za jeho vznikem stojí v podstatě dvě ztráty, které se člověku postavily do cesty. První z nich je částečná ztráta instinktivní jistoty. Tou druhou je narůstající ztráta tradic, ve kterých měl své zakotvení a které ovlivňovaly jeho chování. Tudíž se zdá, že člověk vlastně už neví, co chce. (FRANKL, 2006)

Základním znakem je naprostá apatie člověka. Lidé nacházející se v tomto stavu, nejeví zájem o své okolí a nic je nenutí k tomu, aby to změnili. Smysluplnost lidského života patří k základním lidským potřebám. My ji buď můžeme naplnit, tedy uspokojit nebo tato potřeba zůstane nenaplněna a dochází k frustraci. S touto frustrací se můžeme setkat například, když máme pocit, že nás nikdo v našem okolí nepotřebuje, když nás opustí někdo, koho jsme měli rádi, když se v našem životě dlouho nestala věc, která by nás potěšila a mnoho jiných situací, které člověka přivedou ke zklamání. (KŘIVOHLAVÝ, 1994)

2 LOGOTERAPIE A EXISTENCIÁLNÍ ANALÝZA

Oba tyto termíny zavedl do psychoterapie Viktor Emanuel Frankl (1994, 1995, 1999, 2007) Logoterapie je někdy nazývána třetím vídeňským směrem psychoterapie. Tento název jí byl přisouzen podle místa a doby jejího vzniku (první byla Freudova psychoanalýza, druhá Adlerova individuální psychologie – těmi se zde však nebudu zabývat). Logoterapie se soustřeďuje na konkrétní smysl lidské existence a jeho hledání. V rámci existenciální analýzy je středem zájmu výklad lidské existence na otázku o jeho smyslu žití. Rozdíl v těchto dvou přístupech nalezneme v tom, že logoterapie je psychoterapeutickou léčbou a existenciální analýza je teoretickou výzkumnou metodou pohrávající si s rovinou existence. Karel Balcar označuje jejich vzájemný poměr, či vztah jako cestu poznání pro existenciální analýzu a cestu pomoci pro logoterapii. Logoterapie a existenciální analýza se snaží v lidech posilovat schopnosti milovat, pracovat a snášet utrpení, což jsou tři jejich základní dimenze. (<https://www.psychologie-kunova.cz/informace/logoterapie-a-existencialni-analyza>)

Logoterapie i existenciální analýza vedou člověka k přijetí vlastní situace, ale také se snaží o utváření vnějšího světa a přijímání možností, které v životě existují. I prostřednictvím bolesti může v životě vzniknout něco dobrého, pokud do něj vloží své vlastní přispění. Vše bolestné, co se objevuje v lidském životě, se dá zvládnout. Je potřeba projít veškeré utrpení, úzkostné stavy a období strachu, aby se projevila lidská odvaha, která je silnější než strach. Obě uvedené metody se v člověku snaží probouzet schopnosti milovat, pracovat, snášet utrpení a radovat se ze života. (KOSOVÁ, 2014)

2.1 Logoterapie

Ve svých počátcích byla spíše spojována s filozofickými proudy především s existenciální filozofií. Logoterapie je psychoterapeutickou metodou, která byla vyvinuta v první polovině 20. století rakouským neurologem a psychiatrem Viktorem Emanuelem Franklem, který se zabýval otázkou smyslu lidské existence a jeho hledáním. (FRANKL, 1999)

V období vzniku logoterapie se svět nacházel na konci století, ve kterém proběhly obě světové války. Nastupuje doba, která se vůbec netváří tak děsivě, jako ta, co stála před ní. Objevuje se období virtuální reality, kterou by nikdo neoznačil jako hrozbu pro lid. Ta

však začíná mnohdy překrývat hledání skutečného smyslu. S pomocí logoterapie lidé nacházejí cestu k objevení smyslu životu. (FRANKL, 1995)

Jedná se o specifickou léčbu, která vychází z pocitu bezsmyslnosti a pochybností o smyslu života. Týká se také ztráty naděje, že nějaký smysl života vůbec existuje. Jak píše sám V. E. Frankl, logoterapie je naukou o tvořivých, zážitkových a postojoyých hodnotách (1999). Je metodou, která se řadí mezi humanistické psychoterapie a zároveň k existencialismu. Její zaměření je směřováno především na duchovní stránku člověka a jeho lidské existence. Ta se projevuje v životě svobodou volby, ale také odpovědností za hodnoty, které si volíme sami. (NIETZSCHE, 2009)

Frankl logoterapii představoval jako psychoterapeutický přístup, který byl orientovaný na smysl vlastní existence. Tento smysl vycházel z duchovního rozsahu člověka. Také přiznával, že hlediska jako dědičnost, výchova v dětství nebo prostředí, ve kterém se nacházíme, mají vliv na osobnost jedince. Stále zde ale zůstává svoboda volby v každém rozhodování či situaci života. Jedinec je v této metodě brán jako ojedinělá a neopakovatelná bytost, tedy in-dividuem ve smyslu ne-dělitelnosti. (Balcar)

Logoterapie přináší pomoc při pátrání po smyslu, neboť je velmi důležité v člověku probudit touhu po jeho naplnění a pomoci mu najít smysl jeho bytí. Obsahuje v sobě dva základní antropologické znaky, kterými jsou sebepřesahování a sebeodstup. Sebepřesahováním rozumíme něco, co už není součástí samotné lidské existence. Odkazuje nás na něco dalšího mimo nás nebo nějakou jinou osobu. Člověk se stává v plnosti sám sebou až tehdy, když sám sebe přehlíží a zapomíná na sebe, zcela se oddává nějaké jiné věci nebo se oddává lásce druhému člověku. (TAVEL 2007) Aby toho byl člověk schopen je potřeba odstoupit od sebe samého (sebeodstup). (FRANKL, 2007)

Svou terapeutickou metodu se V.E.Frankl snažil doplnit o pojetí, které činí člověka člověkem, a to o spiritualitu, nebo-li duchovno. Netvrdil, že spiritualita je lék na všechno, ale v určitých situacích může být prospěšná. Ve své knize Psychoterapie a náboženství Frankl uvádí: *„Náboženství může být ve svém druhotném efektu jistě velmi psychoterapeuticky účinné - jeho prvotní motiv určitě není psychoterapeutický. Sekundárně se můžeme příznivě projevit na takových věcech, jako je duševní zdraví a duševní rovnováha, ovšem jeho cílem není duševní zdraví, nýbrž spása duše. Náboženství obdarovává lidí více než psychoterapie – a také po nich více vyžaduje. Každé smíšení*

těchto dvou oborů, které se sice mohou krýt ve svém účinku, ale ve svých záměrech jsou si vzdálené, je třeba zásadně odmítnout.“ (FRANKL, 2007, s. 51)

Logoterapie je metodou, která se neohlíží do minulosti, ale jako metoda, která sama sebe stále zkoumá a poznává. Zdůrazňuje otevřenou budoucnost ve vztahu k člověku. Není důležité přikládat význam tomu, co čekám od života, ale tomu, co život čeká ode mě. Logoterapie je metodou, která člověku pomáhá nalézt cestu v případech, kdy se člověk potýká s existenciální frustrací. K tomu využívá průzkum osobního hodnotového žebříčku a snaží se o jeho podporu. (FRANKL, 2007)

Pro pochopení a uvedení do problematiky praktického využití logoterapie, uvádím na tomto místě stručný popis jejich metod. Ve skutečnosti je léčba velmi zdlouhavá a má mnoho zákoutí, které ji mohou komplikovat. Pro každou léčbu je důležitá co největší otevřenost klienta možnostem života. Případná omezení nastávají u konkrétního klienta s jeho konkrétní diagnózou.

2.1.1 Metoda postojové změny

Je známou skutečností, že pokud člověk nepřistoupí aktivně ke svým problémům a jejich řešení, je jejich léčba velmi znesnadněna. O změnu postoje k vlastnímu životu, hodnotovým volbám a činům, se snaží logoterapie svou snahou o vedení jedince k zaujatí postoje, který by byl aktivní. Pasivní přístup se snaží přeměnit na pozitivní postoj, kterým je člověk schopen přijímat i nepříznivé skutečnosti. Pokud člověk ve svém postoji vzdoruje přijmout realitu, vidí sám sebe jako oběť. „On sám by rád něco změnil, ale ono to přece nejde, okolnosti tomu nepřejí.“ V těchto případech se terapeut snaží dovést klienta k vytvoření nového postoje a uvědomění si, že za své jednání je odpovědný. Občas je klient svou situací natolik spoután, že podněty k novému postoji jsou naprosto zbytečné. Obtížnou situaci, ve které se nachází, si natolik oblíbil, že mu jeho život s ní přijde alespoň trochu zajímavý. V těchto případech terapeut používá rozhovor sokratovského typu, logickou argumentaci a optimistický postoj. Klient postupně sám uzná těžkosti za součást svého života. Rozpozná, že jeho pohled na danou věc byl zkreslený a nové zkušenosti se zvládním těžkostí mu přináší upevnění postoje. (<http://www.iqle.cz/dokumenty/frankl.pdf>)

2.1.2 Metoda dereflexe

Úkolem této metody je naučit klienta nemyslet na své potíže. To však nejde říci přímo, neboť právě to člověka nutí myslet na tu danou věc. Nutné je mu nabídnout jiný myšlenkový obsah, k němuž zaměří klient svou pozornost, ale zároveň to musí být něco, co má pro něj hodnotu a smysluplnost. Terapeut nemůže toto vymyslet za klienta, ale může mu pomoci při hledání toho, co by jeho podmínky splňovalo. Tato metoda, která byla vytvořena V. E. Franklem, má být odvedením od sebepozorování a stavění sebe samého na první místo. Pokud člověk pokládá za důležitého jen sám sebe, lpí na svém vlastním uspokojení, pak je nemocný. Často bývá prvním krokem k úspěchu terapie, vysvětlení, že se jedná o normální reakci na nedostatek duchovních nároků. Jak bylo zmíněno v předešlých kapitolách, potřeba být zde pro druhé lidi, je velmi důležitá. Dereflexe nám má pomoci zvažovat možnosti, kdy se musíme rozhodovat mezi více nabízenými variantami, co nám dané rozhodnutí přinese a naopak, co tím ztratíme. Záleží na našich schopnostech vcítit se do jakékoliv situace. Postup dereflexe je popsána ve čtyřech krocích. Prvním krokem této metody je vytvoření sebeodstupu. S problémem se někomu svěřím a pozoruji ho s odstupem. Druhým krokem je uznat problém jako součást svého života a změnit k němu postoj. Třetí krok nastává sám tím, že symptomy po změně postoje samy ustupují. Posledním čtvrtý krok je otevření možností dalšího smysluplného počínání. Svízelnost spočívá v tom, že postup nelze předem popsat klientovi. (<http://www.iqle.cz/dokumenty/frankl.pdf>)

2.1.3 Metoda paradoxní intence

V tomto případě je terapeutický postup poněkud zvláštní. Od klienta je vyžadováno, aby si paradoxně přál to, čeho se nejvíce obává, a to v té nejhorší možné formě. Důležitým prvkem ve využívání této metody je humor, který umožňuje nový pohled na věc. Pokud je humorně formulováno paradoxní přání, tak právě ona směšnost ubírá strachu na síle. Aby se účinek dostavil, potřebuje určitou dobu. Jak strach slábne, dochází ke zklidnění. Často se v životě setkáváme s patologickým strachem, či návaly úzkosti, které vedou k selhání. Snaha okolí k povzbuzení, že „vše bude dobré“, často vede k prohloubení nepříznivého sebehodnocení. Důležitým prvkem je zkušenost v ovládnutí vlastních prožitků, aby se strach dále nerozšiřoval do ostatních oblastí života. Sebeodstup je nejtěžší částí této metody, neboť pohlédnutí na sebe zvenčí, nebývá při prvních pokusech úspěšné. Pro

odpoutání pozornosti od sebehodnocení k tomu, co je smyslem a cílem situace, se v některých případech uplatňuje i dereflexe. Nelze však obě metody využívat najednou, ale postupně, neboť zaměření těchto dvou metody je protichůdné. (<http://www.iqle.cz/dokumenty/frankl.pdf>)

2.2 Existenciální analýza

Slovo existence pochází z latinského slova *existentia* neboli *ek-sistó*, které znamená vyskytovat se, vystupovat nebo nacházet se vně. V psychologii a filozofii se často uvádí jako synonymum slova existence pojem bytí, tzn. být lidskou existencí. Existenciální analýza je psychotherapeutický přístup, který zkoumá fenomenologickou analýzu týkající se naplnění života a nalezení smyslu. Je ovlivněna filosofií existencialismu a vyskytují se v ní otázky dotazující se na smysl života. Zabývá se přesným zkoumáním jevů, neboli analýzou podmínek naplnění života (existencí). Počátky existenciální analýzy položil V. E. Frankl. Jejím dotvoření a rozšíření její koncepce se věnoval Alfred Längle, ten z ní vytvořil samostatný psychotherapeutický směr. Längle se už nezabýval pouze jen tématikou smyslu, ale i motivací naplnění podmínek života. Současná existenciální analýza stále vychází z Franklových motivů, které pátrají po dvou motivech, a to, „co činí člověka člověkem“ a „co umožňuje člověku prožít naplněný život“. (Balcar)

Pomocí existenciální analýzy se člověk učí vidět život, jako něco co je mu vrozeno, také s pomocí svědomí, které člověka vede k vlastním životním úkolům. Jak již bylo zmíněno, existenciální analýza spočívá ve vedení jedince k odpovědnosti ke svému životu, k druhým lidem a světu. Frankl ve svých knihách užíval existenciální analýzu ve více formách. První z nich poskytuje vysvětlení lidské existence. (KOSOVÁ, 2014) V základu se jedná o pátrání po smyslu existence. V tomto pátrání se ukazuje, že by člověk neměl být tím, kdo klade tuto otázku, ale že je to život sám, kdo se od člověka na ni domáhá odpovědi. Dále se ukazuje, že na položené otázky můžeme odpovědět pouze tak, že za svůj život přebereme odpovědnost. Touto odpovědností za svou existenci, která se vztahuje na svou vlastní osobu a na danou situaci, se vytváří smysl lidské existence, tedy ono hledané „být odpovědný“. (FRANKL, 1994)

Druhým významem je existenciální analýza jako terapie kolektivních neuróz. Tyto neurózy odpoutávají člověka od zdravého životního postoje. Jsou specifické čtyřmi symptomy:

1. Provizorní postoj k bytí – k dobrému bytí, člověk potřebuje před sebou vidět otevřenou budoucnost. Když tuto jistotu otevřené budoucnosti nemá, pociťuje úzkost a stává se pasivním k životu. Ve svém životě odsouvá potřebu něco vykonávat, posunout se někam dál.
2. Fatalismus – (víra v osud) Podle Frankla (1994) svůj vlastní osud, který je nám v životě dán, je potřeba přijmout a nakládat s ním podle svých nejlepších možností. Avšak člověk ztotožňující s fatalistickým postojem se zříká odpovědnosti za konkrétní úkoly ve svém životě, neboť věří, že je už určeno.
3. Kolektivní myšlení – rozhoduje hlas většiny. Důležité je se stát nenápadným a nevyčnívat z řady. Ztrácí se vlastní názor a autentičnost.
4. Fanatismus – člověk, který prosazuje určité informace, o nichž nemá ani důkazy, zda jsou pravdivé. Fanatik je schopen pro dosažení svého cíle udělat cokoli, dokonce využít nevhodných prostředků.

(KOSOVÁ, 2014)

Posledním formou existenciální analýzy je lékařská péče o duši. Tato oblast se zabývá tématy utrpení, viny a smrti. (KOSOVÁ, 2014)

Frankl (1994) se ve své knize *Vůle ke smyslu* zamýšlí nad tím, jestli existenci lze vůbec analyzovat. Lidské bytí jako takové nazývá existencí. Pokud se na toto lidské bytí zaměříme jako na předmět, jako jen na jednu věc, nepodaří se nám, jej pojmout celé. Musíme se pokusit na něj podívat, z pohledu periferního vidění, s odstupem. Zabereme tak širší úhel pohledu. Dostaneme do zkoumaného zájmu lidské bytí, lidskou existenci, která je podstatou člověka.

Když bychom se dotazovali na cíl existenciální analýzy, spatříme jej v pomáhání člověku k rozvinutí prožívání autentického života. Cílem existenciální analýzy je vždy hledat, zjišťovat, podporovat a rozvíjet přijetí vlastního světa člověkem. K přijetí sebe samého i okolního světa slouží pojetí základních motivací člověka, které spočívají v tzv. čtverém „Ano“. První souhlas je v přijetí okolností života, kdy se je snažíme přijmout tak, jak jsou, a použít je jako východisko, pro další práci s nimi, s cílem je zlepšit. Příklon (druhé „Ano“) k hodnotám je druhou oblastí, které se člověka dotýkají a snaží se jej přiblížit k druhým lidem, k sobě samému i k jeho okolí. Jednání s ostatními lidmi s úctou a respektem, s ochotou neměnit jejich vlastní hodnoty a vnímat jedinečnost každého člověka, včetně i své osoby, je třetím okruhem souhlasu. Čtvrtým je situační shoda, která se týká

vlastního jednání, které je odpovědí na rozpoznaný požadavek situace. Čím je zmíněno čtvero „Ano“ pevnější, tím je osobnost jedince ve svém životě zakotvenější. Tato struktura je vhodným motivačním přístupem v psychoterapii a vede k hluboce se rozvíjející osobnosti. (LÄNGLE, 2010)

3 METODY POUŽÍVANÉ PŘI MĚŘENÍ SMYSLUPLNOSTI

Hlavním zdrojem poznání tohoto jevu je konkrétní člověk. Toho je možné se dotazovat na složitý jev, kterým je smysluplnost života. Lze využít metody rozhovoru a pokud se zaměříme na více osob, pak jsou vhodné kvantitativné metody. Nejčastěji využíváme metody typu dotazníků a škálování. (KŘIVOHLAVÝ, 2006)

Uvedme si pro ilustraci nejznámější z těchto metod.

3.1 Logo-test

Logo-test je dotazníkové šetření, kterou vytvořila Elisabeth S. Lukasová. Slouží pro zjištění úrovně prožívání smysluplnosti života a je určen pro osoby starší 16 let. Umožňuje posoudit stupeň ohrožení existenciální frustrací, a tak může být prospěšným nástrojem pro lékaře, psychology, sociální pracovníky, pedagogy, aby mohli včas započít potřebnou léčbu. Může sloužit i jako součást testování pro posouzení rizik sebevražedného jednání a jeho recidivy, obdobně recidivy onemocnění po propuštění z péče aj. (LUKASOVÁ, 1992)

Dotazník je vytvořen ve dvou verzích pro muže a pro ženy (Příloha č. 3 a 4). Je rozdělen na tři části. Odpovědi na otázky jsou ohodnoceny příslušnými body. V konečném součtu získané body svědčí o míře životní nenaplněnosti, nespokojenosti se životem, existenciální frustraci či případně o neogenní neuróze.

Jak již bylo zmíněno logo-test je rozdělen na tři části. První část se skládá z celkem devíti otázek, druhá část dotazníku obsahuje 7 otázek, vždy jsou připojeny nabízené varianty odpovědí. V poslední třetí části dotazníku jsou nejprve uvedeny tři příběhy. Respondent má odpovědět na otázku: Který z těchto mužů (žen) je nejšťastnější?

Posledním úkolem respondenta je popsat stručně svůj vlastní životní „případ“, snažit se přitom zachytit, co v životě chtěl dokázat, oč se snažil a co ve skutečnosti docílil.

Konečné hodnocení provedeme součtem všech bodů z jednotlivých částí, a poté přiřadíme výslednou hodnotu k dané věkové kategorii v tabulce normových hodnot. Závěry jsou vyjádřeny v kvartilech Q1 – Q4. Kvartil Q4 je navíc rozložen do decilu D9 a D10.

Výsledky zařazené do kvartilu Q1 představují dobrou úroveň prožívané životní smysluplnosti. Následující kvartily Q2 a Q3 reprezentují průměrnou úroveň prožívané

smysluplnosti. Kvartil Q4 vyjadřuje špatnou úroveň prožívané smysluplnosti. Další dělení posledního uvedeného kvartilu na decily D9 vyjadřuje velmi špatné prožívání smysluplnosti – existenciální frustrace a D10 vyjadřuje nejhorší úroveň prožívané smysluplnosti neboli je přítomna neogenní neuróza. Následující tabulka vyjadřuje zastoupení jednotlivých skupin prožívané smysluplnosti u běžné populace podle Elisabeth S. Lukasové. Největší zastoupení mají kvartily Q2 a Q3. (LUKASOVÁ, 1992)

Tab. 1: Prožívání smysluplnosti u běžné populace (LUKASOVÁ, 1992)

Hodnocení	Q1	Q2+Q3	Q4-(D9+D10)	D9	D10
Běžná populace	25 %	50 %	5 %	10 %	10 %

3.2 Existenciální škála

Původní verze Existenciální škály byla vytvořena autory Alfriedem Längle, Ch. Orglerovou a M. Kundi a do české verze byla přeložena Karlem Balcarem. Existenciální škála je dotazníkem, který určen pro věkové rozmezí od 18 do 70 let a zjišťuje naplnění a smysl života u člověka. Pokouší se zároveň zachytit připravenost člověka ke smysluplnému životu. Test je vytvořen ze 46 položkami, které mají formu osobního výroku. Respondent, který odpovídá na tyto otázky, má k dispozici šestistupňovou škálu, na které má vyjádřit, jak moc se jí daný výrok týká.

Každá otázka z dotazníku je pak zařazena pod čtyři základní sledované subškály, jimž jsou Sebeodstup, Sebeopřesah, Svoboda a Odpovědnost.

Zařazení do jednotlivých subškál nám napomáhají rozpoznat předpoklady jedince k prožívání smyslu. Škálou Sebeodstup dotazník zjišťuje schopnosti člověka odpoutat se od svých vlastních přání, obav, citů a představ. Odpoutání se od sebe samého a rozumět tak dané situaci s jasným uvažováním. Škála Sebeopřesah vyjadřuje schopnost vnímat hodnoty života a citově se angažovat. Škálou Svoboda měříme schopnost rozhodnout se na základě subjektivního ohodnocení situace. Škála Odpovědnost vyjadřuje způsob osobního zapojení a ochotu nést důsledky za své jednání. Dalšími odvozenými dimenzemi jsou Personalita a Existencialita, které vytvoříme příslušným součtem předchozích subškál. Složená škála Personalita zachycuje kognitivní a emoční otevřenost jedince vůči sobě samému a i vůči okolnímu světu. Je složena ze škál Sebeodstup a Sebeopřesah. Složením škál Svoboda a

Odpovědnost vzniká dimenze Existencialita, která je typická jako rozhodná životní angažovanost. Celkový skór, který vytvoříme součtem Personality a Existenciality, představuje schopnost člověka vycházet se sebou samému i s okolním světem a aktivně se vyrovnávat s nároky vlastního života. (Längle, Orglerová, Kundi, 2001)

3.3 Purpose-in-Life-Test

Dotazníkové šetření vytvořené J. C. Crumbaughem a L. T. Maholicem, které se dotýká smysluplnosti života, ale je také zaměřen na strach ze smrti a jeho překonání. Nevyhýbá se otázkám ohledně svobody a odpovědnosti člověka. Tuto metodu můžeme také někdy nalézt pod zkratkou PIL. Je jednou z prvních metod, které se pokoušejí diagnostikovat postoj lidí k otázce smysluplnosti života.

PIL je dělen na tři části. V první části je dotazovaný vystaven otázkám ohledně problematiky životních cílů. Je jich celkem 20. Dotázaná osoba si má vybrat mezi dvěma extrémními stanovisky, mezi nimiž je vyznačeno 7 čísel. Vyšší číslo vyznačuje kladný postoj k životu a jeho smyslu. Testovaná osoba má zakroužkovat číslo, které vyjadřuje její postoj k dané otázce. Pro lepší představu uvádíme příklad:

Můj život je

prázdný, naplněný jen zoufalstvím 1 2 3 4 5 6 7 plný zajímavých věcí

Hodnocení druhé a třetí části je poněkud problematické, proto se nejčastěji setkáváme pouze s výsledky z první části. Druhá část dotazníku je tvořena 13 větami, které jsou nedokončené. Ve třetí části je naším úkolem vypsát vlastní plány, cíle a snahy. Z praxe již nyní víme, že tento dotazník je vhodný pro prvotní orientaci ve smysluplnosti života. (KŘIVOHLAVÝ, 2006, KOSOVÁ, 2014)

4 OBDOBÍ DOSPĚLOSTI

Tato kapitola popisuje část poznatků vývojové psychologie, které se vztahují k období dospělosti, neboť v praktické části této práce jsou jako respondenti právě zvoleny osoby, které jsou v pracujícím věku. Věk respondentů se pohybuje mezi 25. a 63. rokem života. Odborné publikace, které se týkají vývojové psychologie člověka, většinou končí podrobným popisem v období adolescence, neboť z hlediska fyzického se člověk v tomto věku výrazně nemění. Dalším důvodem, je velmi velká rozmanitost lidských cest, kterými se v těchto letech mohou lidé vydat. Je těžké je všechny pojmut a popsat, a proto k tomuto účelu jsou většinou sepsány knihy, které se specificky zaměřují na danou oblast např. práce, manželství, rodičovství aj.

Přechod mezi jednotlivými obdobími už neurčuje biologický vývoj, ale spíše vývoj životních událostí, které mohou být dosti různorodé. (LANGMEIER, KREJČÍROVÁ, 2006)

Je velký počet faktorů, které do tohoto členění vstupují, a které daná období mohou vymezovat. Většina autorů rozděluje období dospělosti na mladší, střední a starší. Co se týká rozdělení do těchto období dle věku, může být také jiné. Čačka (2000) navazuje na období adolescence obdobím mladé dospělosti, která není věkem přesně vymezena. Dále u střední dospělosti uvádí rozmezí věku mezi 35-45 lety. U starší dospělosti považuje za ideální rozmezí věku 45-60 let.

V následujícím testu bylo zvoleno členění dle Říčana (2004).

4.1 Zlatá dvacátá

Do tohoto období spadají lidé ve věku 20 – 30 let, můžeme jej nazvat také obdobím mladé dospělosti. (ŘÍČAN, 2004)

V tomto věku se člověk může vydat mnoha cestami, které mu jsou nabízeny jeho životem. V oblasti práce se snaží uplatnit v pracovním procesu a započít slibnou kariéru. Je dostatečně vyspělý na to, aby zvládal pracovní úkony nebo se na ně připravoval pomocí studia na vysoké škole. Práce by jej měla uspokojovat a měl by se v ní cítit naplněný, proto je v tomto věku normální, střídání pracovních pozic a hledání toho zaměstnání, která jej bude uspokojovat nejen po stránce finanční, ale i duševní. Člověk v tomto věku má

dostatečné schopnosti na to, aby se pracovně rychle rozvíjel, ale naopak málo zkušeností, aby dosáhl na vyšší pracovní pozice. Se svými získanými finančními prostředky nakládá dle svého uvážení. (ŘÍČAN, 2004)

Velmi dobré dispozice pro rozvoj, má jedinec i v oblasti přizpůsobování novým situacím. V neustále se měnícím světě se rychle orientuje a zvládá práci s technologiemi. Zátěž, která na něj působí, zvládá bez větších problémů. Dochází k úplnému odstříhnutí od rodičů, z hlediska vytvoření vlastní identity, která se skládá z vlastních hodnot, přání a přesvědčení. (THOROVÁ, 2015) *„Je naplněna vnitřní sebejistota, která činí člověka svobodným, nezávislým na pokynech shora, neboť dosáhl samostatnosti v řešení praktických úkolů.“* (ŘÍČAN, 2004, s. 235)

V oblasti bydlení dochází k vytvoření vlastního prostoru, buď samostatným bydlením, nebo vyhraněním prostoru v bytě rodičů. Z hlediska vztahu k druhému pohlaví nemá žádné zábrany ani ostych. Je schopen k druhému pohlaví si vytvořit a chovat lásku a utvářet tak dlouhodobé vztahy, založené na emocích. Ve svém kruhu blízkých osob si udržuje jednoho až dva nejbližší přátele. (ŘÍČAN, 2004)

V tomto úseku života často dochází k založení a vytvoření vlastní rodiny, i když současný trend zakládání rodin, přesouvá tuto funkci, čím dál častěji, do věku mezi 30 a 40 lety. Je nutné se připravit na funkci rodiče, která sebou nese určitá práva a povinnosti a poskytovat členům rodiny určité zázemí v oblasti finančních, citových i společenských potřeb. (ČAČKA, 2000)

Thorová (2015) uvádí, že v tomto věku se také často objevuje tzv. nezralou dospělost, která není nikterak výjimečná ve vyspělých společnostech, a spadá právě k tomuto věku, dokonce jej v některých případech jedinců i přesahuje. Je příznačná pro osoby, které neustále bydlí se svými rodiči. Důvody, které je k tomuto vedou, jsou většinou ekonomické povahy, které plynou ze špatně placeného zaměstnání, drahých nájmů bytů, aj. Pro některé mladé tato situační není vůbec tíživá, a vlastně jim vyhovuje komfort, který je jim u rodičů poskytován. Chybí zde však některé charakteristiky, které jsme si výše uvedly. U mužů je to stálost partnerských vztahů, neboť zde nejsou, jako ženy, omezovány biologickým vývoj, pokud chtějí založit rodinu, i pozdější věk jim to umožňuje. V posledních letech se tento trend neustále rozšiřuje a objevují se dokonce výrazy, které takového člověka vystihují.

4.2 Životní poledne

Touto krásně nazvanou kapitolou vymezuje Řičan (2004) věk mezi 30 až 40 lety. Pro toto období je příznačná stabilita na vrcholu fyzických i psychických sil. Lidé v tomto věku jsou již plně usazeni z pohledu rodiny i práce. Kdo je šťastný a je ve svém životě spokojený, si pro své zaujetí o blízké a svět kolem sebe ani nepovšimne, že dochází k menším změnám na jeho těle. Tento jev je více patrný u žen než u mužů, a někteří si je pro své štěstí v životě, nemusí ani povšimnout. (ŘÍČAN, 2004)

Často se člověk domáhá po otázce smyslu života, která se týká budoucnosti. Posuzuje své vlastní možnosti a omezení, a přizpůsobuje své plány realitě. Jeho rozhodování už není závislé na vnějších okolnostech, ale spíše se zaobírá sám sebou a snaží se v sobě zorientovat. Rozebírá své prožitky a emoce a více přemýšlí sám o sobě. Již v adolescenci, člověk hledá vlastní identitu, a nyní, dochází ke znovu hledání, neboť se objevuje potřeba jejího přehodnocení. K jejímu utváření, jako výhodu můžeme brát, již dříve nabitě zkušenosti, ale stojí zde proti nám omezenost časem a možnostmi. (VÁGNEROVÁ, 2000)

Řada autorů v souvislosti s tímto věkem hovoří o krizi, která je známá jako Krize středního věku. Ta se většinou projevuje ve všech oblastech našeho života. Máme potřebu vnitřně nalézt sami sebe a místo, které ve světě zaujímáme. Častá je únava a nuda, která se váže ke vztahům k lidem v našem okolí. Nastává potřeba k navázání nových přátelských vazeb, protože ty staré byly zpřetrhány. Dostavuje se také touha po životní změně, aby byl člověk vytržen ze stereotypu a nepřilnul k němu. (THOROVÁ, 2015)

Dochází k vytvoření pocitu, že všechny ambice, které v mládí byly kladeny jako životní cíle, nebyly naplněny. Dospělý člověk by se měl umět vyrovnat se ztrátami svých plánů, které neuskutečnil. Neměl by propadat beznaději, ale pokusit se s touto situací vyrovnat. Často zde vyvstane otázka, zda to všechno co bylo již prožito, bylo smysluplné. Mohou se začít také objevovat myšlenky, které jsou spojeny s otázkou ohledně smrti. Jediným možným řešením této krize, je vyrovnání se ze smrtí. Přestat se bránit otázkám, které se jí týkají a postavit se jim čelem. (ŘÍČAN, 2004)

Krize může probíhat dvojím způsobem. Aktivní průběh nutí člověka měnit doposud zaběhnutý životní styl. Snaží se o změnu, která je často nepochopitelná pro jeho okolí. Hledá si nové koníčky, rád se seznamuje s novými lidmi a objevuje nové věci. Pasivní forma krize člověku přináší tíživý pocit spojený s pocitem vyhoření. Takový to člověk se

negativně staví k závazkům, není schopen brát věci pozitivně apod. Po většinu času se cítí vyčerpaný a bez života. (THOROVÁ, 2015)

4.3 Druhý dech

Věkové rozmezí tohoto období vývoje je mezi 40 až 50 lety. Říčan (2004) toto životní období přirovnává k běžci, který při svém běhu má chuť celý závod vzdát a sednout si do trávy, kde by zbytek závod mohl klidně sledovat. Najedou se v něm, ale objevuje radost a začne pociťovat příliv nových sil. Dostává druhý dech. Člověk ve čtyřiceti letech už ví, co chce a kam jeho život směřuje. Svých stanovených cílů se pevně drží a jde klidně kupředu. Pečuje o své dospívající děti nebo už dospělé a první vnoučata. (ŘÍČAN, 2004)

V tomto věku rodičům často odcházejí děti z domova a nastává u nich pocit prázdneho hnízda. Tento odchod může na rodiče působit jako trpký, neboť nabývají pocitu, že jsou již nepotřební. Tyto pocit se dostavují častěji u žen než u mužů, a to zvláště u těch žen, které si během svého života nevytyčily žádné významnější cíle, než péči o děti. (LANGMEIER, KREJČÍROVÁ, 2006)

V oblasti manželství nastává tzv. druhá manželská krize, která nastává po zhruba 20 letech manželství (první manželská krize se objevuje po 4 letech manželství). Tato krize je spojena s již zmíněným odchod dětí z domova, ale ne vždy to tak musí být. Mohou vyvstat na povrch dlouhodobější manželské problémy, které nebyly dořešeny. Lidské tělo je více náchylné k nemocem, a tak snadno vznikají psychosomatické poruchy, které mývají mimo jiné duševní příčiny. (ŘÍČAN, 2004)

U žen tento věk značí období menopauzy, spojený se ztrátou plodnosti a psychickými i fyzickými změnami. U některých žen při ztrátě plodnosti nastává období méněcennosti, neboť jejich hlavní role, „mít děti“, je znehodnocena. Psychika ženy je výrazně narušena, roste nervozita, podrážděnost, pocity úzkosti apod. Reakce spojené s touto hormonální změnou, mají u žen různý průběh. (VÁGNEROVÁ, 2000)

4.4 Jaké je to po padesátce?

Většina autorů toto období nevynezuje. Spíše se překrývá s obdobím starší dospělosti. Říčan k němu váže věk mezi 50 – 60 lety. Lidské tělo prodělává velké množství

fyzických i psychických změn. Některé lidské funkce slábnou, jiné zůstávají neporušeny. Asi nejvýraznějším úpadkem je zhoršení paměti, které člověka po padesátce deprimuje, ale snaží se s tím vyrovnat. Zvyšuje se duševní unavitelnost a tito lidé si musejí lépe organizovat svou práci. Vyhýbají se rychlejšímu pracovnímu nasazení, neboť potřebují více času, na vykonání jednotlivých pracovních úkonů. Tyto možnosti jim nabízejí vedoucí pracovní pozice, které byly získány před dovršením padesáti let, neboť zde nyní mohou uplatňovat své životní zkušenosti. Objevuje se také větší citová zranitelnost. (ŘÍČAN, 2004)

Vyšší hodnota je připisována duchovnímu životu a sebepoznání. Dochází i opětovné rekapitulaci dosavadního života a dosažení vlastní identity. V tomto věku lidé více uvažují o smyslu života v globálnějším pojetí, než jen pouze se zaměřením na vlastní život. Po odchodu dětí z domova se objevují možnosti rozvíjení vlastních končičků, na které nebyl dříve čas. Lidé v tomto věku se dokážou radovat s maličkostí a zastávají aktivní přístup k životu. Charakterizující rolí, kterou člověk v tomto věku zastává, je prarodič, která přináší nové citové vazby. (THOROVÁ, 2015)

5 SUBJEKTIVNÍ PROŽÍVÁNÍ SMYSLU ŽIVOTA

5.1 Formulace problému

Doposud prezentovaná oblast subjektivního prožívání smysluplnosti vlastní existence je podle našeho mínění psychologicky velmi podstatnou charakteristikou kvality života jedince a jeho duševního zdraví. Jsme si vědomi, že zachycení informací relevantních pro sledovanou oblast je velmi náročné a může být i diskutabilní. Proto jsme se v našem šetření rozhodli využít výše uvedených praxí osvědčených metod a pokusit se tak získat co nejobjektivnější poznatky.

5.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je posouzení míry smysluplnosti vlastního života u dostupné skupiny pracujících osob různého věku a profesí.

5.2.1 Dílčí cíle výzkumu

Cíl 1 Zjistit, zda existuje rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi podle jejich víry.

Cíl 2 Zjistit, zda existuje rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi, kteří žijí na vesnici a lidmi, kteří žijí ve městě.

Cíl 3 Zjistit, zda má na prožitek smyslu vlastního života vliv výše dosaženého vzdělání respondenta.

Cíl 4 Porovnat úroveň vnímání smyslu života z hlediska věku respondentů (rozděleno věkem 41 let na mladší a starší skupinu respondentů, vypočteno pomocí mediánu).

Cíl 5 Zjistit, zda je rozdíl v míře životní naplněnosti mezi ženami a muži.

5.2.2 Hypotézy

K jednotlivým dílčím cílům byly formulovány následující empirické pracovní hypotézy, a to především z důvodu systematičnosti analýzy dat.

Hypotéza 1 Existuje rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života lidí podle víry, věřící, vnímají svůj život pozitivněji.

Hypotéza 2 Je rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi, kteří bydlí na vesnici a mezi lidmi, kteří bydlí ve městě. Lidé z vesnice vnímají svůj život pozitivněji.

Hypotéza 3 Je rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života u lidí podle jejich vzdělání, osoby s vyšším vzděláním vnímají svůj život pozitivněji, ve srovnání s respondenty s nižším vzděláním.

Hypotéza 4 Existuje rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi podle jejich věku. Skupina mladších respondentů vnímá svůj smysl života pozitivněji než lidé starší (rozděleno věkem 41 let na skupinu mladší a starší, vypočteno pomocí mediánu).

Hypotéza 5 Není rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi ženami a muži.

5.3 Charakteristika sledovaného souboru

Vybranými respondenty byly skupiny žen a mužů, kteří jsou v pracujícím věku. Zkoumaný soubor tvořilo 52 respondentů. Sběr dat byl prováděn v podnicích ve městě Hodonín. Zvolila jsem firmy Jihomoravská armaturka Hodonín spol. s r. o. V této firmě je velké zastoupení mužského pohlaví. Ženy se zde objevují pouze v kancelářských pozicích. Druhou firmou, ve které byl sběr dotazníků proveden, byla firma DELIMAX a. s., ve které se objevují na pracovních pozicích více ženy než muži.

Dotazníky byly předkládány respondentům v měsících říjen až prosince roku 2015. Většina oslovených využila možnosti vyplnění dotazníku v pohodlí domova. Do každého

podniku bylo rozdáno 30 dotazníků. Celkem tedy bylo distribuováno 60 dotazníků, přičemž vráceno bylo 52 dotazníků, což činí návratnost 86,6 %. Z toho 25 dotazníků od mužů, což je 83,3 % a 27 dotazníků od žen neboli 90% návratnost.

5.4 Metodika sběru dat

K uskutečnění dotazníkového šetření byly použity dotazníkové metody aplikované anonymní formou. První část položek se týkala zjišťování potřebných údajů o respondentovi. Jeho pohlaví, věk, rodinný stav, náboženské vyznání aj. K získání dat v souvislosti s uvedeným cílem šetření byly použity dvě dříve zmíněné standardizované dotazníkové metody, a to Existenciální škála (Příloha č. 5) a Logo-test (Příloha č. 3 a 4) Podrobnějším popisem Existenciální škály a Logo-testu se zabývá předchozí kapitola

5.5 Výsledky zkoumání

Pro popis demografických údajů byla použita metody popisné statistiky. Vzhledem k využití pouze základních statistických postupů jsem si vědomi skutečnosti, že dokumentovaná data poskytují pouze orientační hodnotu, navzdory tomu je považujeme z praktického hlediska za zajímavé a zároveň pro inspiraci případného dalšího zkoumání v oblasti prožitku smyslu vlastní existence za velmi cenná.

5.5.1 Demografické údaje zkoumaného souboru

Snahou při předkládání dotazníků byly, aby věk respondentů byl vyšší zhruba po čtyřicátém roce života, protože lidé v tomto věku, častěji zpětně hodnotí svůj dosavadní prožitý život. Občas se ale objevují i respondenti s věkem 25 let. Počet dotázaných žen v celkovém zkoumaném souboru je 27, což je 51,9 %. Jejich věk se pohybuje mezi 25 a 59 rokem života. Průměrný věku dotázaných žen je 39,6 let. Největší zastoupení má skupina žen ve věku 30 – 39 let, a to 8, což je 15,4 % z celkového počtu dotázaných. Co se týká skupiny mužů, podařilo se získat 25 vyplněných dotazníků, což je 48,1 % z dotázaných. Jejich věk se pohybuje mezi 25 a 63 rokem života. Průměrný věk mužů je 41,8 let. Největší zastoupení měla věková skupina 40 – 49 let s počtem 8 respondentů.

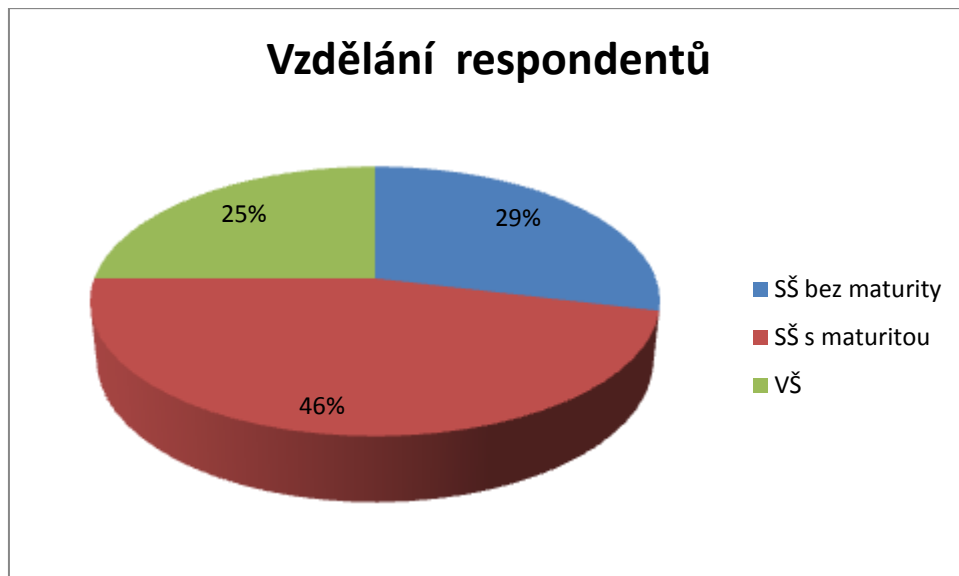
Pokud se podíváme na celkový zkoumaný soubor, nejvíce dotázaných osob, a to 15, se pohybuje hned ve dvou zvolených věkových kategoriích, a to 30 – 39 let a 40 – 49 let, které činí 28,9 %. Dále je to věková skupina 50 a více let s 12 respondenty, tj. 23 %. Nejméně četná je skupina ve věku 18 – 29 let s 10 osobami, což představuje 19,2 %. Pro lepší přehled jsou výsledky podrobně zaznamenány v následující tabulce.

Tab. 2: Charakteristika souboru dle věku

Pohlaví	Věk								Celkem podle pohlaví	
	18 – 29 let		30 – 39 let		40 – 49 let		50 a více let		N	N (%)
	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)		
Ženy	6	11,5	8	15,4	7	13,5	6	11,5	27	51,9
Muži	4	7,7	7	13,5	8	15,4	6	11,5	25	48,1
Celkem podle věku	10	19,2	15	28,9	15	28,9	12	23	52	100

Vzdělání

První graf nám ukazuje, rozložení zkoumaných osob podle nejvýše dosaženého vzdělání. Nejpočetnější skupinu tvoří respondenti s dosaženým vzděláním SŠ s maturitou. Jejich celkový počet je 24, tj. 46 %. Počet osob, které se zúčastnili dotazníkového šetření a jejich nejvyšší dosažené vzdělání je SŠ bez maturity je celkem 15, což na grafu můžeme vidět jako 29 %. Poslední skupinou jsou osoby, které dosáhli vysokoškolského vzdělání. Takto odpovědělo celkem 13 osob z dotázaných, tedy 25 %.

Graf 1: Vzdělání respondentů

Bydliště

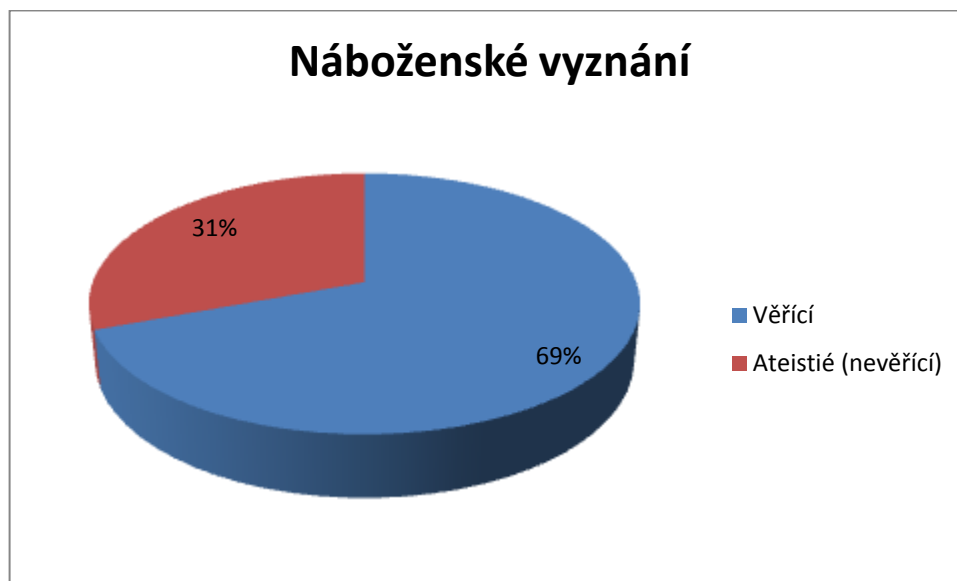
Graf č. 2 vyjadřuje, zastoupení respondentů v dotazníkovém šetření z hlediska místa bydliště. Skupina osob, která ve svém dotazníku zvolila jako místo svého bydliště město je celkem 23, tedy 44 % z celkového počtu dotázaných. Z celkového počtu osob, žijících na vesnici, se mého dotazníkového šetření zúčastnilo 29 respondentů, což je celkem 56 %.

Graf 2: Místo bydliště

Náboženské vyznání

Z celkového počtu zúčastněných osob, na otázku týkající se náboženského vyznání, odpovědělo celkem 36 osob, že jsou věřící, což činí 69 %. Osoby, které uvedli, že jsou ateisté, bylo 16, a to je 31 %. Grafické znázornění náboženského vyznání respondentů, vidíme níže.

Graf 3: Náboženské vyznání

5.5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Získané informace z dotazníkového šetření byly zpracovány a na základě výše stanovených cílů vyhodnoceny. Dochází zde k porovnání výsledků Existenciální škály a výsledků z Logo-testu. Podrobněji jsou rozebírány výsledky z Existenciální škály, jejíž dimenze jsou Existencialita a Personalita, které jsou u každého cíle porovnávány. Balcar (1994) uvádí 193,2 jako ideální průměr celkového skóru, ze sledované skupiny osob, u nichž bylo provedeno dotazníkové šetření Existenciální škály. My se k tomuto číslu budeme snažit přiblížit. V oblasti Existenciality se budeme odvolávat ke středové tendenci hodnoty 97,35. Pro subškálu Personality se budeme snažit přiblížit hodnotě 95,86, které uvádí Balcar (1994).

Pro vyhodnocení dotazníku Logo-testu, jsou zvolena kvartilová rozpětí Q1, Q2+Q3 a Q4, které reprezentují úroveň prožívání smysluplnosti. V tomto případě platí, že čím je bodové ohodnocení nižší, tím je úroveň prožívané smysluplnosti větší. Jako nejlepší

prožívanou smysluplnost bereme kvartál Q1. Lidé prožívající průměrnou úroveň životní smysluplnosti se řadí ke kvartálu Q2+Q3. Špatnou úroveň prožívání smysluplnosti mají lidé v kvartálu Q4. (LUKASOVÁ, 1992)

V podrobnějším hodnocení subškál Existenciality a Personality, byli respondenti rozřazeni podle získaných bodů do 6 decilů. Balcar (1994) uvádí těchto decilů celkem 10, ale respondenti z dotazníkového šetření dosáhli pouze k decilu číslo 6. Zde je považován decil 1 jako nejhorší a decil 6 jako nejlepší. Bodové rozmezí jednotlivých decilů, jsou uvedena pro větší přehlednost v legendě každé zobrazené tabulky.

Vyhodnocení cíle 1

Prvním stanoveným cílem bylo zjistit, zda je rozdíl, ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi, kteří říkají, že jsou věřící a mezi lidmi nevěřícími.

Výsledná tabulka dokumentuje průměr získaných hodnot u lidí, kteří v dotazníkovém šetření zaškrtnuli možnost, že jsou věřící a u osob nevěřících. Věřících osob se zúčastnilo celkem 36. Nevěřících bylo o něco méně, a to 16. V tabulce č. 3 můžeme vidět průměrné výsledky celkového hrubého skóre Existenciální škály, poté podrobněji výsledky subškál Existenciality a Personality a také výsledky Logo-testu.

Tab. 3: Průměrné hodnoty výsledných dat osob z hlediska náboženství

	Celkové hrubé skóre EŠ	Průměr Existenciality	Průměr Personality	Průměr Logo-testu
Věřící (N=36)	173,69	88,11	85,58	9,88
Nevěřící (N=16)	172,44	88,43	84,06	8,7

Legenda: EŠ = Existenciální škála, N = počet respondentů

Balcar provedl dotazníkové šetření týkající se Existenciální škály u studentů a studentek pražských vysokých škol v roce 1994. Jejich průměr celkového hrubého skóre dosahoval hodnotu 193,2, kterou jsme si využili pro srovnání.

Z tabulky je patrné, že blíže k hodnotě 193,2 z celkového hrubého skóre mají spíše věřící lidé. Pokud si ale srovnáme osoby věřící a nevěřící, jak nám ukazuje naše tabulka, jejich rozdíl celkového hrubého skóre není průkazný. Liší se pouze o hodnotu 1,25.

Můžeme tedy uzavřít, že věřící respondenti našeho souboru vnímají svůj život patrně o něco pozitivněji, ale výsledná data jsou jen s minimální odlišností.

Jelikož se nám výsledky liší jen nepatrně, vyplývá z toho, že nevěřící člověk dokáže vnímat svůj život téměř stejně pozitivně, či negativně, jako člověk, který věří. Musíme ovšem podotknout, že ani jedna skupina se svým průměrem nepřiblížila číslu 193,2, liší se o více jak 20 bodů, což nám ukazuje, že naše skupina dotázaných se celkově pohybuje v nižších pásmech výsledků, které uvádí Balcar (1994).

Když se zaměříme na výsledek průměru dimenze Existenciality, zjistíme, že výsledek je zde obdobně téměř shodný. Existencialita popisuje podstatnou stránku lidské existence, a to schopnost vyznat se ve světě a činit důležitá rozhodnutí. Stejně jako u celkového hrubého skóre je i zde orientačně Balcarem (1994) stanovena míra, podle níž odvozujeme pozitivní výsledek. V tomto případě je tato hodnota 97,35, ke kterému se naši respondenti obou skupin (věřící vs. nevěřící) jen blíží. Z této skutečnosti můžeme orientačně vyvodit, že věřící i nevěřící z našeho průzkumu vnímají stránku své existence velmi podobně, resp. shodně.

Mírný rozdíl mezi osobami věřícími a nevěřícími najdeme v průměru výsledku Personality, pokud opět vycházíme z již zmíněné míry 95,86, kterou uvádí Balcar (1994). K tomuto výsledku se více přiblížili věřící lidé, kteří v průměru dosáhli na 85,58 bodů, což je o 1,52 bodů lepší výsledek než u skupiny nevěřících. Personalita nám popisuje podstatnou vlastnost osoby, a to její kognitivní a emoční přístupnost sobě samému. Nižší hodnotu Personality u osob nevěřících lze chápat jako znak toho, že základní duchovní schopnosti jsou z části zablokovány. Zde se nabízí jedno možné vysvětlení, že věřící měli lepší výsledek, díky své víře, neboli mohou mít blíže k vnímání duchovního života, i když musíme konstatovat, že výsledek není výrazný.

Zajímavým zjištěním je výsledek Logo-testu. Dotazník Logo-testu je zaměřený na jiné aspekty prožívání smyslu vlastní existence (zatímco v Existenciální škále jsou na tom lépe ti respondenti, kteří mají více bodů, v Logo-testu je to naopak). Podle hodnocení Logo-testu dopadli lépe lidé nevěřící, kteří dosáhli průměrného výsledku na jednu osobu 8,7 bodů, kdežto věřící dosáhli výsledku 9,88 bodů. Pokud bychom měli tyto získané hodnoty zařadit do stanovených kvartilů, které uvádí Lukasová (1992), a brali bychom v potaz průměrný věk věřících, zapadali by do kvartilů Q2+Q3. Tento kvartil je průměrnou úrovní prožívané životní smysluplnosti. Vyskytuje se v ní 50 % běžné populace. Tito lidé

jsou vyrovnání, pouze v případech nečekaných událostí si tuto vyrovnanost nemusí zachovat. Lidé nevěřící by podle průměrného věku dosáhli na kvartil Q1, který Lukasová (1992) uvádí jako velmi dobrou prožívanou životní smysluplnost.

V celkovém porovnání výsledků Existenciální škály a Logo-testu, se na lepších pozicích umístili v dotazníkovém šetření Logo-testu, kde dosáhli svými výsledky k nejlepšímu a průměrnému kvartilu. V tomto kontextu je vhodné zmínit, že Existenciální škála je více zaměřena na schopnost člověka vycházet se sebou samým a se světem, tedy na osobnostní schopnosti či dispozice člověka vycházet s vnějším okolím a zvládat svou životní realitu. Naproti tomu Logo-test nám měří, jakou má člověk aktuálně úroveň duševního zdraví a existenciálního zakotvení.

Když tedy porovnáme výsledek Existenciální škály a Logo-testu, zjistíme, že věřící lidé vycházejí sami se sebou a s vnějším světem obdobně jako nevěřící (výsledná data se lišila minimálně), ale mají o něco nižší úroveň aktuálně prožívané smysluplnosti vlastního života, která je zároveň ukazatelem duševního zdraví.

Nyní se ještě podrobněji podíváme na naše výsledky Existenciality a Personality a porovnáme je s decily, které uvádí Balcar (1994).

Tab. 4: Porovnání Existenciality a Personality osob dle vyznání

Decil	Věřící				Nevěřící			
	Existencialita		Personalita		Existencialita		Personalita	
	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)
1	0	0	3	8	0	0	2	13
2	14	39	9	25	4	25	7	44
3	6	17	17	47	4	25	4	25
4	8	22	5	14	6	38	1	6
5	7	19	1	3	2	22	1	6
6	1	3	1	3	0	0	1	6
Celkem	36	100	36	100	16	100	16	100

Legenda: N = počet respondentů, N (%) = počet respondentů v procentech, Existencialita: Decil 1 = 27 – 78 bodů, Decil 2 = 79 – 85, Decil 3 = 86 – 88 bodů, Decil 4 = 89 -93 bodů, Decil 5 = 94 -96 bodů, Decil 6 = 97 – 100 bodů. Personalita: Decil 1 = 22 – 77 bodů, Decil 2 = 78 – 84 bodů, Decil 3 = 85 – 89 bodů, Decil 4 = 90 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 95 bodů, Decil 6 = 96 – 99 bodů.

V tabulce číslo 4 vidíme rozřazení obou skupin respondentů do skupin decilů, přičemž decil číslo 1 nám představuje nejhorší možný výsledek a decil 6 naopak nejlepší výsledek v rámci skupiny dotázaných (poznámka: zmíněných decilů je celkem 10, ale oslovení respondenti byli zařazeni pouze do 6 decilů, neboť těm odpovídaly jejich výsledky).

Když porovnáme výsledky Existenciality věřících a nevěřících osob, zjistíme, že největší procento věřících spadá do decilu č. 2, a to 14 osob, což činí 39 %. Toto zařazení není příliš pozitivní, neboť jak jsme se již zmínili, nižší decily nám zobrazují nepříliš uspokojivé výsledky. Nejmenší procento věřících spadá do decilu č. 6, kam se dostal pouze 1 dotázaný. Pro osoby nevěřící v oblasti Existenciality najdeme největší počet osob v decilu č. 4, a to celkem 38 %. Naopak v decilu 6 nenalezneme nikoho. Do decilu č. 1, z pohledu Existenciality, se do bodového rozmezí nedostal nikdo z dotázaných. Pokud osoby zařazené do těchto dvou skupin porovnáme z pohledu Existenciality a orientačního zařazení do decilů, lépe se umístili osoby nevěřící, protože v tomto ohledu dosáhli většího počtu zařazení ve vyšších decilech. Uvedenou skutečnost potvrzuje největší procentuální rozdíl mezi lidmi věřícími a nevěřícími, který najdeme v decilu 4, kde je o 16 % více nevěřících.

V hodnocení Personality najdeme největší procento věřících, a to 47 %, v decilu č. 3. Osoby nevěřící nejvíce procent dosáhli v decilu č. 2, tedy 44 %. Naopak nejmenších procent získali osoby věřící v decilech č. 5 a 6, kam se v obou případech vešel jen jeden dotázaný a u osob nevěřících najdeme nejmenší procentuální zastoupení v decilech č. 4, 5 a 6, kam se ve všech třech případech vešel pouze jeden nevěřící respondent.

Největší procentuální rozdíl věřící vs. nevěřící najdeme v případě Personality v průměrném decilu č. 3, kde je o 22 % více věřících.

Když se na tabulku č. 4 podíváme z celkového pohledu, tak nám stejně jako u výše uvedené tabulky číslo 3, kde je zobrazen průměr Existenciality, vycházejí nepatrně lépe nevěřící lidé, a to zejména díky tomu, že jsou zastoupeni více v prostředních decilech č. 3, 4 a 5. Z pohledu Personality nám však lépe vychází skupina osob věřících, která je procentuálně mnohem méně zastoupena v nízkých decilech č. 1 a 2.

Vyhodnocení cíle 2

Druhým cílem v tomto průzkumu bylo zjistit, zda u našich respondentů existuje rozdíl mezi vnímáním smyslu vlastního života podle jejich místa bydliště, respektive mezi lidmi, kteří žijí na vesnici, a mezi lidmi žijícími ve městech. V podstatě naším cílem bylo zjistit, jestli má vliv na vnímání smyslu života prostředí, ve kterém žijí nebo ne.

Stejně jako u prvního cíle bylo provedeno hodnocení na základě výsledků celkového hrubého skóre Existenciální škály, subšákl Existenciality, Personality a Logo-testu. Výsledná data jsou uvedena v tabulce číslo 5.

Tab. 5: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska místa bydliště

	Celkové hrubé skóre EŠ	Průměr Existenciality	Průměr Personality	Průměr Logo-testu
Vesnice (N=29)	174,1	88,17	85,93	9,48
Město (N=23)	172,3	88,26	84,04	9,73

Legenda: EŠ = Existenciální škála, N = počet respondentů

I v tomto rozboru se budeme opírat o průměrnou hodnotu, kterou uvádí Balcar (1994), a tou v případě celkového skóre je hodnota 193,2 bodů, sloužící k porovnání s celkovým hrubým skóre Existenciální škály, kterého dosáhli naši respondenti. Čím je výsledná hodnota nižší, tím je vnímání smyslu vlastního života méně pozitivní.

Když se podíváme do tabulky č. 5, je z ní patrné, že lidé žijící na venkově, nepatrně lépe vnímají smysl vlastního života (podle průměru celkového hrubého skóre Existenciální škály). Rozdíl mezi osobami žijícími na vesnici a ve městě, je zde 1,8. Pokud výsledky z našeho šetření srovnáme s výsledky Balcara (1994), pak námi oslovení respondenti vykazují podstatně horší výsledky, z nichž lze vyvodit, že mají ve vnímání smyslu vlastního života spíše obtíže. Celkové hrubé skóre v Existenciální škále vypovídá o schopnosti člověka dobře vycházet sám se sebou a světem a aktivně se vypořádávat s vnitřními a vnějšími nároky vlastního života. Když se pokusíme interpretovat zjištění trendu, že lidé žijící na venkově, dopadli o něco lépe, než lidé žijící ve městě, pak se nabízí vysvětlení, že lidé na vesnici jsou k sobě zpravidla přátelštější, navzájem se dobře znají a nebojí se jeden druhému pomáhat. Lidé žijící ve městě, o sobě často vůbec nevědí, navzájem se neznají a většinou si všimají jen sami sebe, a proto mohou mít méně

rozvinutou stránku vnímání smyslu života, než lidé pocházející z venkova. Tento trend je však potřeba chápat opravdu jen orientačně, výsledná data neopravňují k žádnému zobecnění.

Když se na výše zjištěné výsledky nebudeme dívat pouze z celkového pohledu výsledného skóre Existenciální škály a podíváme se na ně podrobněji z pohledu dispozic Existenciality a Personality, můžeme vidět, že výsledky Existenciality jsou u obou skupin téměř shodné. Lidé z města jsou zde na tom lépe o 0,09, což je velmi nepatrný rozdíl. Výsledky Personality hovoří v tomto směru odlišně. Rozdíl průměrných hodnot u těchto skupin (město vs. vesnice) v hodnocení Personality se liší výsledkem 1,89 ve prospěch osob žijících na vesnici. Významnost tohoto rozdílu by však muselo potvrdit adekvátní statistické vyhodnocení.

Uvedená Existencialista, s pomocí které měříme schopnost člověka, vyznat se ve světě a činit důležitá rozhodnutí, se nám v případě našich skupin téměř překrývá. Jedním z možných vysvětlení by mohlo být, že lidé ve městě jsou zvyklí, rychle se orientovat ve svém prostředí a dnešním světě. Stejně tak i lidé na vesnici v podstatě denně do města dojíždí, ať už je to za prací, kulturou, sportem či jinými zájmy a i oni se v tomto složitém prostředí musí naučit rychle žít. Když ale srovnáme námi zjištěné údaje s průměrnými výsledky (97,35), které uvádí Balcar (1994) v oblasti Existenciality, budou se jejich hodnoty lišit o hodnotu pohybující se kolem 9 bodů, což je opět značně nižší výsledek.

Nízké skóre u Personality znamená, že člověk má zablokované z části základní duchovní schopnosti sebeodstupu a sebezpřesahu. Zde se jako jedno zdůvodnění nabízí, že lidé na vesnici mají o něco blíže k duchovnímu životu než lidé ve městě, a to například i z pohledu dodržování lidových tradic, které částečně souvisejí s těmito hodnotami. Můžeme se domnívat, že je toto hlavní důvod, proč lidé z venkova v hodnocení Personality dopadli o něco lépe než lidé žijící ve městě, i když rozdíl není nijak markantní. Nepatrnou roli zde může sehrát také fakt, že někteří lidé z města si stále udržují vztahy s lidmi z venkova a částečně se tak zapojují do venkovského stylu života.

Co se týče výsledků získaných v dotazníkovém šetření Logo-testu lze shrnout, že se nám lépe umístili osoby žijící na venkově - s průměrným ohodnocením 9,48. Rozdíl mezi oběma skupinami není ovšem příliš znatelný. Pokud bychom měli osoby žijící na vesnici zařadit do kvartilů, které uvádí Lukasová (1992), zapadali by díky průměrnému věku 40,2 do kvartilu Q2+Q3. Podobně by na tom byli i lidé žijící ve městě s průměrným věkem

41,1 let. Logo-test nám zachycuje úroveň naplnění smyslu života a výsledky obou skupin by tedy zapadaly do střední úrovně naplnění vlastního smyslu života. Tyto výsledky jsou z pohledu obou skupin uspokojivé.

Pokud srovnáme výsledky hrubého skóre Existenciální škály, tak námi oslovení respondenti dotazníkového šetření jsou spíše podprůměrní. Na rozdíl od výsledků Logo-testu, které řadí naše respondenty k lepšímu průměru. Nyní se stejně jako u předchozího cíle podíváme na výsledky v rámci Existenciality a Personality a porovnáme je s decily, které uvádí Balcar (1994).

Tab. 6: Porovnání Existenciality a Personality z hlediska místa bydliště

Decil:	Vesnice				Město			
	Existencialita		Personality		Existencialita		Personality	
	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)
1	0	0	2	7	0	0	3	13
2	11	38	9	31	7	31	7	31
3	3	10,5	4	48	7	31	7	31
4	8	27,5	3	10,5	6	26	3	13
5	7	24	0	0	2	8	2	8
6	0	0	1	3,5	1	4	1	4
Celkem	29	100	29	100	23	100	23	100

Legenda: N = počet respondentů, N (%) = počet respondentů v procentech, Existencialita: Decil 1 = 27 – 78 bodů, Decil 2 = 79 – 85, Decil 3 = 86 – 88 bodů, Decil 4 = 89 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 96 bodů, Decil 6 = 97 – 100 bodů. Personality: Decil 1 = 22 – 77 bodů, Decil 2 = 78 – 84 bodů, Decil 3 = 85 – 89 bodů, Decil 4 = 90 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 95 bodů, Decil 6 = 96 – 99 bodů.

V tabulce číslo 6 máme zobrazeno porovnání osob žijících na vesnici a osob žijících ve městě z pohledu Existenciality a Personality. Respondenti jsou zde rozděleni do 6 decilů, přičemž decil číslo 1 je roven nejhoršímu možnému výsledku a decil 6 je roven nejlepšímu výsledku, v rámci skupiny dotázaných. Balcar (1994) uvádí těchto decilů celkem 10, ale námi dotázaní se umístili svými výsledky pouze do decilu číslo 6.

Když se podíváme podrobněji na výsledky Existenciality, tak zjistíme, že největší procento lidí žijících na vesnici, se umístilo v decilu č. 2, a to celých 38 %. Umístění v tomto decilu svědčí, o spíše nižších hodnotách vnímání smyslu vnějšího světa a vyrovnávání se s ním. Obdobně se v rámci Existenciality umístili lidé žijící ve městě.

Největší počet takto vymezené skupiny, je soustředěn v decilech č. 2 a 3, a to v každém z nich po 31 %. Do nejnižšího decilu číslo 1, který uvádí Balcar (1994), se v případě Existenciality osob žijících na vesnici i osob žijících ve městě nedostal ani jeden oslovený respondent. Do nejlépe ohodnoceného decilu, v našem případě číslo 6, se dostal jeden oslovený respondent bydlící ve městě. V případě vesnice v tomto decilu nenalezneme nikoho. Tento podrobný rozbor nám potvrzuje trend, že lidé z města ve vyhodnocení Existenciality dopadali o něco lépe než lidé z venkova.

Pokud se nyní zaměříme na podrobné výsledky Personality, tak nejvíce lidí z venkova se umístilo v decilu č. 3, a to celých 48 %. U lidí z města je v tomto případě výsledek shodný s výsledkem Existenciality, a to tak, že nejvíce lidí je zastoupeno v decilech č. 2 a 3, a to i se stejným procentuálním zastoupením, tedy 31 %. Žádného respondenta v oblasti Personality žijícího na vesnici, nenajdeme v decilu č. 5. Pokud se podíváme na nejlepší dosažené výsledky, v tomto případě do decilu číslo 6, nalezneme jednoho respondenta, jak u osob žijících na vesnici, tak i ve městě. Tyto podrobné výsledky v subškále Personality nám potvrzují celkové průměrné výsledky, kde si o něco lépe stojí lidé pocházející z vesnic, ale pouze o nepatrný rozdíl.

V tabulce je zajímavé samotné srovnání Existenciality a Personality v zařazení respondentů do decilů. Zatímco u lidí z měst je procentuální výsledek ve všech decilech téměř podobný, tak výsledky u lidí z vesnice jsou v každém decilu odlišné, a to s výraznějšími rozestupy.

Vyhodnocení cíle 3

Ve třetím stanoveném cíli průzkumu bylo úkolem zjistit, zda má výše dosaženého vzdělání sledovaných osob vliv na vnímání smyslu vlastního života či nemá.

V předchozích dvou cílech stáli proti sobě vždy jen dvě skupiny osob, zde máme ke srovnání skupiny tři, a to osoby, které dosáhli středního vzdělání bez maturity, osoby se středním vzděláním s maturitou a osoby vysokoškolsky vzdělané. V rámci dotazníku byla i možnost volby základního vzdělání, ale nikdo z 52 odpovídajících respondentů tuto možnost neoznačil, proto základní vzdělání v tabulce není zahrnuto.

Vyhodnocení je opět nejprve provedeno na základě čtyř ukazatelů průměrů, a to celkového hrubého skóre Existenciální škály, Existenciality, Personality a Logo-testu.

Tab. 7: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska vzdělání respondentů

	Celkové hrubé skóre EŠ	Průměr Existenciality	Průměr Personality	Průměr Logo-testu
Středoškolské bez maturity (N=15)	173,9	88,46	85,44	10,6
Středoškolské s maturitou (N=24)	174,2	88,5	85,6	9,6
Vysokoškolské vzdělání (N=13)	171	87,4	83,6	8,4

Legenda: EŠ = Existenciální škála, N = počet respondentů

K porovnání a vyhodnocení výsledků Existenciální škály nám nejprve bude opět sloužit již výše zmíněná hodnota 193,2, kterou uvádí Balcar (1994). K této zvolené hodnotě určené pro srovnání s našimi výsledky se skupina oslovených respondentů výrazně nepřiblížila.

Nejlepšího celkového průměru hrubého skóre získali lidé se středoškolským vzděláním s maturitou, jen těsně za nimi jsou lidé se středoškolským vzděláním bez maturity a celkem překvapivě nejhůř vnímají smysl vlastního života lidé ve skupině s nejvyšším dosaženým vzděláním, a to vysokoškolským. Tento výsledek může být na první pohled celkem překvapivý, jestliže se však zamyslíme nad dnešním rozložením pracovních míst, můžeme si všimnout, že v této době je velké množství absolventů z různých vysokých škol, kteří se nemohou uplatnit ve svém oboru. Právě z tohoto důvodu, vysokého počtu absolventů a menšího počtu odpovídajících pracovních míst pracují lidé na nižších pozicích, než tomu odpovídá jejich dosažené vzdělání. U některých oborů to samozřejmě platí více a u některých méně. Absolventy vysokých škol můžeme spatřit na pozicích, pro které by postačil například jen výuční list. Pro absolventy vysokých škol nejsou tyto pozice příliš dobře finančně ohodnoceny. Toto možné vysvětlení je opřeno o fakt, že dotazníkové šetření bylo provedeno v podnicích, kde jsou nejčastějšími pozicemi skladník, řidič, obsluha u pásu, prodavačka aj. Vysokoškoláci našeho souboru nejsou tedy v tomto ohledu spokojeni sami se sebou a svým současným pracovním zařazením.

Když se podrobněji podíváme na výsledky lidí se středoškolským vzděláním s maturitou a bez maturity, kteří dosahují mírně vyšších hodnot, nenajdeme zde příliš velký rozdíl. Pokud srovnáme tyto průměrné výsledky, získané od skupiny dotázaných

respondentů, s hodnotou 193,2 (Balcar, 1994), kterou jsme využili pro posouzení míry vnímání smyslu vlastního života, srovnání není ideální ani pro jednu skupinu středoškoláků. Můžeme se domnívat, že zde u všech skupin v prožívání smyslu života může hrát roli finanční ohodnocení a pracovní zařazení, spojené s pracovními ambicemi, kterých chtěli v životě dosáhnout.

Průměr samotné Existenciality je u lidí se středoškolským vzděláním s maturitou, téměř úplně stejný jako u lidí se středoškolským vzděláním bez maturity. Liší se pouze o hodnotu 0,04. Lidé s vysokoškolským vzděláním i zde nedopadli příliš pozitivně, při porovnání těchto tří skupin. V rámci Existenciality není tento rozdíl tolik výrazný, jako u ostatních průměrů uvedených v tabulce číslo 7. Může to být způsobeno tím, že Existencialita, se víc než jen sama sebou zabývá schopností člověka vycházet s vnějším světem a v tomto ohledu „vysokoškoláci“ za „středoškoláky“ moc nezaostávají. I zde jsme pro srovnání využili hodnoty 97,35, dle Balcara (1994). Ve všech třech vytvořených skupinách se průměrem skóre žádná z nich uvedené hodnotě nijak výrazně nepřiblížila.

Při srovnání průměru Personality jsou na tom opět velmi podobně lidé s maturitou a lidé bez maturity. Lidé s vysokoškolským vzděláním v této oblasti ztrácejí více než v případě předchozí uvedené Existenciality. Možným vysvětlením se může jevit to, že právě Personalita se zabývá přístupem k sobě samému, a zde, jak už jsme již uváděli, nejsou se sebou lidé s vyšším vzděláním na těchto pracovních pozicích příliš spokojeni. Pokud bychom měli srovnat dosažené hodnoty respondentů s hodnotami prezentovanými Balcarem (1994), který uvádí průměr studentů vysokých škol v subškále Personality 95,86, ani jedna z vytvořených skupin se k této hodnotě výrazně nepřiblížila. Nejbližší jsou k této hodnotě osoby, které v dotazníku vyplnili nejvyšší dosažené vzdělání střední s maturitou. Liší se ovšem od Balcara (1994) o 10,26, což není příliš pozitivní výsledek.

Ve výsledcích Logo-testu, kde na rozdíl od Existenciální škály, nerozhoduje větší, ale menší počet bodů je výsledek o něco jiný. Zatímco lidé se středoškolským vzděláním s maturitou byli v testování u Existenciální škály vždy na prvních místech, zde jsou jejich výsledky o něco horší, a to s hodnotou 9,6. Nejméně pozitivních výsledků z našich tří skupin respondentů dosáhli lidé se středoškolským vzděláním bez maturity, a to 10,6. Výrazněji pozitivně se dají hodnotit výsledky osob s vysokoškolským vzděláním, kteří se v Existenciální škále většinou umístili naopak na posledních pozicích. Logo-test je zaměřen, na rozdíl od Existenciální škály, na otázky týkající se existenciální zakotvenosti a stálosti duševního zdraví. Se získaným průměrným skóre za skupinu (8,4), spadají dotázaní

lidé s vysokoškolským vzděláním, jejichž průměrný věk je 39 let, do kvartilu Q1, což je v Logo-testu bráno jako velice dobrá úroveň stálosti podmínek pro duševní zdraví. Lidé se středoškolským vzděláním s maturitou, jejichž průměrný věk činí 40,2 let a lidé se středoškolským vzděláním bez maturity s průměrným věkem 41,3 let, zapadají do kvartilu Q2+Q3, který je brán jako vyhovující či střední úroveň duševního zdraví a je označována jako duševní stabilita.

Celkově tedy můžeme konstatovat, že i když lidé s vysokoškolským vzděláním nejsou spokojeni sami se sebou podle výsledků, které vyplývají z Existenciální škály, mají dobré předpoklady vnímat životní smysl v různých směrech, možná můžeme i spekulovat, že někde v nitru mají ukryt náhled a naději, že se jejich postavení může zlepšit, protože si podle výsledku Logo-testu udržují velmi dobré duševní zdraví.

Nyní se stejně jako u předchozích cílů podíváme podrobněji na výsledky při rozčlenění na Existencialitu a Personalitu podle decilů, které uvádí Balcara (1994).

Tab. 8: Porovnání Existenciality a Personalitu z pohledu vzdělání respondentů

Decil	SŠ bez mat.				SŠ s mat.				VŠ			
	E		P		E		P		E		P	
	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)
1	0	0	3	20	0	0	1	4	0	0	1	7
2	5	33	3	20	9	37,5	6	25	4	31	8	62
3	4	27	4	27	3	12,5	12	50	4	31	4	31
4	3	20	2	13	6	25	4	17	4	31	0	0
5	2	13	2	13	6	25	0	0	1	7	0	0
6	1	7	1	7	0	0	1	4	0	0	0	0
Cel-kem	15	100	15	100	24	100	24	100	13	100	13	100

Legenda: N = počet respondentů, N (%) = počet respondentů v procentech, E – Existencialita, P – Personalita. Existencialita: Decil 1 = 27 – 78 bodů, Decil 2 = 79 – 85, Decil 3 = 86 – 88 bodů, Decil 4 = 89 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 96 bodů, Decil 6 = 97 – 100 bodů. Personalita: Decil 1 = 22 – 77 bodů, Decil 2 = 78 – 84 bodů, Decil 3 = 85 – 89 bodů, Decil 4 = 90 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 95 bodů, Decil 6 = 96 – 99 bodů.

V tabulce číslo 8 můžeme vidět rozřazení skupiny oslovených respondentů do šesti různých decilů. Každý decil vypovídá o úrovni vnímání smyslu vlastního života a vnímání možností z vnějšího okolí. Skupinu osob s decilem číslo 1 považujeme ve vnímání smyslu

za nejméně pozitivní. Skupina osob umístěných v decilu 6 je v našem srovnání nejlepší v předpokladech vnímání smyslu. Balcar (1994), podle kterého jsou bodová rozmezí rozdělena, uvádí celkem 10 decilových skupin, ovšem v námi provedeném dotazníkovém šetření se žádný oslovený respondent do vyššího decilu než 6 nedostal. Tento fakt potvrzuje, že námi oslovení respondenti spadají většinou do průměru, někdy spíše do podprůměru, ve vnímání smyslu vlastního života.

Když se podíváme do tabulky č. 8 na část týkající se Existenciality, uvidíme, že nejvíce respondentů procentuálně najdeme v decilu č. 2, a to jak respondenty se středoškolským vzděláním bez maturity (33 %), tak respondenty se středoškolským vzděláním s maturitou (37,5 %), stejně tak i respondenty s vysokoškolským vzděláním (31 %). Respondenti s vysokoškolským vzděláním tvoří v tomto ohledu výjimku, neboť stejné procento (31 %) této skupiny najdeme i v decilech č. 3 a 4. Jako pozitivum si můžeme povšimnout, že v decilu č. 1, který je brán, jako nejhorší možný výsledek, nenajdeme žádného respondenta ani v jedné vytvořené skupině podle vzdělání. Nejméně respondentů nalezneme opět shodně v decilu č. 6, který je v našem průzkumu brán jako nejlepší zařazení. Zde najdeme pouze jednoho respondenta, který spadá do skupiny osob se středoškolským vzděláním bez maturity. V ostatních dvou skupinách zde nemáme nikoho.

Nejmenší procentuální zastoupení, u respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou, najdeme v decilu č. 3, kde můžeme vidět 12,5 % respondentů této skupiny. Není zde ovšem počítáno s decily č. 1 a 6, kde není zastoupen v této skupině žádný respondent.

U respondentů s vysokoškolským vzděláním nalezneme nejnižší procentuální zastoupení v decilu č. 5, kde se nám svými výsledky dostalo 7 % respondentů. Ani v této skupině osob zde není v decilu č. 1 a 6 zastoupený žádný respondent.

Toto podrobné rozebrání výsledků vztahující se k subškále Existenciality nám vesměs potvrzují její průměrné výsledky, které byly uvedeny v tabulce číslo 7, kde na tom byli nejlépe respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou, těsně za nimi jsou respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity a nakonec respondenti s vysokoškolským vzděláním. Za povšimnutí stojí fakt, že v decilech č. 3 a 4, které jsou v našem případě brány spíše jako průměr, jsou procentuálně nejvíce zastoupeni respondenti s vysokoškolským vzděláním. Ve vyšších decilech už ale respondenti z této skupiny v podstatě chybí až na jednu výjimku v decilu č. 5.

Nyní se budeme věnovat části tabulky, která je vymezena pro oblast týkající se Personality. Největší procentuální zastoupení u respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou i bez maturity vidíme v decilu č. 3, kde nalezneme 27 % respondentů bez maturity a dokonce celých 50 % respondentů s maturitou. Respondentů s vysokoškolským vzděláním procentuálně nejvíce nalezneme v decilu č. 2, kde se nám dostalo celých 62 %.

Nejmenší procentuální zastoupení respondentů se středoškolským vzděláním bez maturity nalezneme v decilu č. 6, kde se nám umístilo 7 % dotázaných z této skupiny. Respondentů, kteří v dotazníku odpověděli, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské s maturitou, se do nejlépe hodnoceného decilu číslo 6, umístilo pouze se zastoupením 4 % dotázaných spadajících do zmíněné skupiny. Ve skupině vysokoškolsky vzdělaných osob se do decilu číslo 6, který je ohraničen bodovým rozmezím, které uvádí Balcar (1994), nevešel ani jeden oslovený respondent.

Ve prospěch vysokoškolsky vzdělaných osob nehovoří ani nulové zastoupení v decilech číslo 4 a 5, týkající se Personality, které jsou pro naše účely brány jako decily lehce nadprůměrné. Všichni respondenti tvořící skupinu osob s vysokoškolským vzděláním, jsou umístěni v první polovině decilů (1, 2 a 3), které svědčí o „zablokování“ základních duchovních schopností.

Tyto podrobné výsledky, které se vztahují k subškále Personality, potvrzují fakt, že respondenti s vysokoškolským vzděláním dopadli, co se týká emočního přístupu k sobě samému, spíše podprůměrně. Lépe jsou na tom osoby, které v námi předloženém dotazníkovém šetření Existenciální škály, spadají do skupin se středoškolským vzděláním bez maturity a středoškolským vzděláním s maturitou.

Vyhodnocení cíle č. 4

K vyhodnocení tohoto cíle, který se vztahuje k věku dotázaných osob, bylo zvoleno rozdělení našeho výzkumného souboru na dvě skupiny, a to osoby mladší a starší. Pro určení věku, který by tyto skupiny rozděloval, byl využit výpočet pomocí mediánu, jehož výsledek byl 41 let. Tedy osoby spadající do skupiny nazvané mladší, jsou respondenti ve věku 41 let a méně. Osoby označené ve výzkumu jako osoby starší, jsou respondenti od věku 42 let včetně.

Tímto rozdělením respondenti vytvořili dvě téměř shodně početné skupiny. Počet osob, které spadají do skupiny mladších je celkem 27, a počet respondentů náležící ke skupině starších je celkem 25.

V tabulce č. 9 vidíme tyto dvě skupiny respondentů, mladších a starších, s příslušnými údaji o průměrných hodnotách skóre, celkovým skóre Existenciální škály, samotnou Existencialitou, Personalitou a Logo-testem.

Tab. 9: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska věku

	Celkové hrubé skóre EŠ	Průměr Existenciality	Průměr Personality	Průměr Logo-testu
Mladší ≤ 41 let (N=27)	173,7	88,3	85,4	8,6
Starší ≥ 42 let (N=25)	172,9	88,1	84,8	10,6

Legenda: EŠ = Existenciální škála, N = počet respondentů

Pokud se nyní podíváme na výsledek průměrného celkového hrubého skóre Existenciální škály, zjistíme, že ke srovnávané hodnotě 193,2, kterou uvádí Balcar (1994), se nepatrně více přiblížili respondenti zařazení do skupiny mladších osob. Musíme ovšem podotknout, že se od Balcara (1994) liší o hodnotu 19,5, což není příliš příznivá skutečnost. Rozdíl mezi skupinami osob mladších a starší není, jak již bylo naznačeno, výrazný. Jedná se pouze o zanedbatelnou hodnotu 0,8.

Hodnocení samotné subškály Existenciality nám přineslo ještě těsnější výsledek mezi dvěma zvolenými skupinami podle věku, než tomu bylo u celkového hrubého skóre Existenciální škály. Opět respondenti obou skupin nevykazují výraznější rozdíl. Jak už bylo zmíněno, Existencialita nám poukazuje na stránku lidské existence, na schopnost vyznat se ve světě a činit důležitá rozhodnutí. V tomto ohledu mezi lidmi mladšími a staršími není znatelný rozdíl. Tento výsledek si můžeme vysvětlit příkladem jednoho z možných vlivů. Nejmladší zúčastněná osoba dotazníkového šetření ve věku 25 let se už ve svém životě mohla setkat s nejrůznějšími složitými životními situacemi, ve kterých musela řešit nelehká rozhodnutí, která mohla být rozličných povah, týkající se jednak výběru povolání, bydlení, manželství aj. Kdybychom si nyní průměrné výsledky, které se vztahují k Existencialitě, srovnali s Balcarovým (1994) výsledkem, který je 97,35, vidíme,

že ani jedna z vytvořených skupin se k této hodnotě výrazně nepřiblížila. Z toho můžeme například usoudit, že ani jedna ze vzniklých skupin není úplně spokojená se svou životní realitou, s výsledkem svých důležitých rozhodnutí, které musela během života učinit.

Při srovnání průměrných výsledků, získaných z dotazníkového šetření v oblasti Personality, která nám popisuje vlastnosti osoby a její kognitivní a emoční přístupnosti k sobě samému, zjistíme, že výsledky mladších a starších respondentů se opět v podstatě neliší, nepatrně lepšího výsledku dosáhli opět osoby zařazené do skupiny mladších, a to s rozdílem 0,6.

V tomto směru tedy nemůžeme konstatovat, že lidé mladší k sobě samému přistupují o něco lépe, než lidé starší 42 let. Můžeme se jen domnívat, že řada osob zařazených do kategorie mladších ještě nemá své vlastní děti, tudíž jejich nakládání s časem je zcela v jejich režii. U starších osob můžeme v tomto případě předpokládat, že své děti už odrostlé sice mají, ale často začínají starosti s vnoučaty, takže čas čistě na sebe úplně nemají. Pokud výsledek obou skupin porovnáme s průměrem uvedeným Balcarem (1994), a to 95,86, zjistíme, že ani jedna vytvořená skupina dotázaných není ve směru k přístupu sobě samému zdaleka spokojena, respektive nedaří se jim příliš v uplatnění sebeodstupu a sebezpřesahu.

Zatímco průměrné výsledky získané v Existenciální škále se u obou skupin neliší, ve výsledcích Logo-testu nalezneme o něco výraznější rozdíl. Zde jsou na tom lépe osoby patřící do skupiny mladších, a to v rozdílu 2 body. V případě Logo-testu je jako lepší výsledek brán nižší počet získaných bodů. Jak už bylo řečeno, výsledky Logo-testu slouží jako ukazatel stálosti duševního zdraví. V tomto smyslu jsou na tom dotázaní respondenti označení jako skupina mladších (věk nižší jak 41 let včetně) výrazně lépe než respondenti starší (věk více jak 42 let včetně). Pokud bychom tento rozdíl měli nějak interpretovat, pak se nabízí konstatování, že mladší lidé se cítí ve svém životě zakotvenější, mají otevřenou budoucnost a ještě tolik ve svém životě nezaobírají otázkou týkající se nemoci a smrti.

Kdybychom nyní měli skupiny vytvořené k posouzení prožívání smyslu života dle věku přiřadit ke kvartilům, které uvádí Lukasová (1992) a přihlédli bychom na průměrný věk těchto osob, který je velmi podobný, tak osoby mladší by spadali do kvartilu Q2+Q3 a pro osoby starší by bylo zařazení obdobné. Zařazení v těchto kvartilech je bráno jako střední úroveň vyrovnanosti a duševního zdraví.

V této souvislosti bychom chtěli zdůraznit, že toto zařazení dle průměrného věku do kvartilů je pouze orientační, neboť většina osob patřící do skupiny mladších, spadá do kvartilu Q1 (Příloha č. 1 a 2), který je brán jako velice dobrá úroveň stálosti duševního zdraví. Pouze vlivem průměrného věku došlo k přesunu do jiného kvartilu.

Po zhodnocení výsledků získaných z Existenciální škály a Logo-testu by se dalo usuzovat, že lidé mladší 41 let celkově vnímají smysl vlastního života o něco pozitivněji než lidé spadající do skupiny starších ve věku nad 42 let. K posouzení signifikace tohoto rozdílu nás však naše výsledky neopravňují.

Nyní, se stejně jako v případech předchozích cílů, jsme se pokusili podívat trochu podrobněji na výsledky samotné Existenciality a Personality.

Tab. 10: Porovnání Existenciality a Personality podle věku respondentů

Decil	Mladší ≤ 41 let				Starší ≥ 42 let			
	Existencialita		Personality		Existencialita		Personality	
	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)
1	0	0	2	7,5	0	0	3	12
2	9	33	10	37	9	36	6	24
3	5	18,75	8	29,5	5	20	13	52
4	8	29,5	3	11	6	24	3	12
5	5	18,75	2	7,5	4	16	0	0
6	0	0	2	7,5	1	4	0	0
Celkem	27	100	27	100	25	100	25	100

Legenda: N = počet respondentů, N (%) = počet respondentů v procentech, Existencialita: Decil 1 = 27 – 78 bodů, Decil 2 = 79 – 85, Decil 3 = 86 – 88 bodů, Decil 4 = 89 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 96 bodů, Decil 6 = 97 – 100 bodů. Personality: Decil 1 = 22 – 77 bodů, Decil 2 = 78 – 84 bodů, Decil 3 = 85 – 89 bodů, Decil 4 = 90 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 95 bodů, Decil 6 = 96 – 99 bodů.

V tabulce číslo 10 máme rozděleny respondenty nejen podle zařazení do Existenciality a Personality, ale hlavně podle decilů dle Balcara (1994). V uvedené tabulce je nejlépe hodnocený opět decil číslo 6, kde prožívání smyslu vlastního života je na dobré úrovni a naopak nejhůře decil číslo 1 s opačným hodnocením. Jak již bylo uvedeno, Balcar uvádí těchto decilů celkem 10, ale v námi oslovené skupině osob se do vyššího decilu jak číslo 6 nikdo nedostal.

Z tabulky můžeme vyčíst, že nejfrekventovanější zastoupení ve skupině mladších lidí představuje v rámci Existenciality představa hodnota ve spíše podprůměrném decilu č. 2, kde nalezneme 33 % respondentů mladších 41 let. Respondenty starší 42 let najdeme v procentuálně největším zastoupení také v decilu č. 2.

Pokud bychom měli uvést, ve kterém decilu je nejmenší výskyt osob v rámci Existenciality, byl by to decil číslo 1, ve kterém se nám neumístil žádný respondent ani u jedné z vytvořených skupin, rozdělených dle věku. Tuto skutečnost můžeme brát za povzbuzující, ale u skupiny mladších respondentů nenajdeme žádného dotázaného ani v decilu č. 6. U skupiny starších respondentů se nám do tohoto decilu dostal pouze jeden oslovený respondent.

Když nyní opomeneme již zmíněné decily číslo 1 a 6, kde kromě již jednoho zmiňovaného respondenta nenalezneme nikoho, tak nejmenší procento respondentů z řad mladších osob se umístilo v decilech č. 3 a 5, v každém po 18,75 %. Ze skupiny starších respondentů najdeme nejmenší procento, kromě decilů 1 a 6, v decilu č. 5, a to 16 %. Detailní výsledky, které jsme nyní uvedli v rámci Existenciality, potvrzují průměrný výsledek, těchto dvou zmíněných skupin, který byl uveden v tabulce č. 9. V rámci decilů, které uvedl Balcar (1994), by výsledky námi oslovených respondentů byly spíše průměrné až podprůměrné. Pro naše účely můžeme brát, jako průměrné decily označené čísly 3 a 4, v nichž nalezneme největší procento zastoupení, jak pro skupinu mladších respondentů, tak i respondentů starších.

U detailního výsledku Personality najdeme největší procento mladších respondentů v decilu č. 2, a to 37 % dotázaných. U skupiny starších respondentů to bude decil s číslem 3, s nejvyšším zastoupením, a to celých 52 % dotázaných. Oba tyto nejpočetnější decily jsou spíše podprůměrné. Tento detailní výsledek by nám, na první pohled, mohl vyvracet průměrný celkový výsledek Personality, který byl příznivější pro skupinu mladších respondentů, a který je uveden v tabulce číslo 9. Opak je ale pravdou. Starších respondentů je sice velké procento ve spíše podprůměrném decilu č. 3, ve vyšších decilech č. 4, 5 a 6 nalezneme starší respondenty, už pouze v decilu č. 4. V našem případě, v nadprůměrných decilech č. 5 a 6 už není zastoupený žádný respondent starší 42 let. U mladší skupiny respondentů můžeme vidět zastoupení ve všech těchto třech decilech, proto je jejich celkový průměr v konečném důsledku u Personality mírně vyšší než u respondentů starších, i když to na první pohled tento fakt nemusí být patrný.

Pokud si nyní shrneme detailní výsledky, které se vztahují k subškále Existenciality a Personality, tak došlo k potvrzení výsledků, že skupiny mladších a starších respondentů se podstatněji neliší, přičemž u mladší skupiny jsme zaznamenali mírně příznivější některé hodnoty. Kdybychom se ale na zařazení do decilů, podívali v globálním pohledu s akceptací všech 10 decilů, které uvádí Balcar (1994), spadali by naši respondenti z provedeného dotazníkového šetření spíše do lehkého podprůměru, a to v obou případech vytvořených skupin.

Vyhodnocení cíle č. 5

Posledním cílem provedeného průzkumu, bylo zjistit, zda při vnímání smyslu vlastního života hraje nějakou roli pohlaví respondentů, neboli jestli si stojí v tomto ohledu lépe ženy nebo muži. Náš soubor zahrnoval celkem 27 žen a 25 mužů různého věku, vyznání a profesí. Abychom určili, kdo z tohoto porovnání muži versus ženy vychází lépe, postupovali jsme stejným způsobem, jako tomu bylo u předchozích cílů, po rozdělení respondentů do skupin podle pohlaví jsme pracovali s průměrnými skóry Existenciální škály, samotné Existenciality, Personality a na základě průměrných výsledků získaných v Logo-testu. V následující tabulce, je možné vidět sledované výsledné hodnoty.

Tab. 11: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska pohlaví

	Celkové hrubé skóre EŠ	Průměr Existenciality	Průměr Personality	Průměr Logo-testu
Ženy (N=27)	176,1	89,9	86,2	9,19
Muži (N=25)	170,28	86,4	83,88	10,04

Legenda: EŠ = Existenciální škála, N = počet respondentů

Zatímco výsledky v předchozích cílech, kde jsme neřešili vyhodnocení ohledně otázky pohlaví, ale např. náboženského vyznání nebo bydliště, byly většinou malé rozdíly v průměrech mezi porovnávanými skupinami. Tyto hodnoty se lišily pouze o setiny nebo desetiny z dané hodnoty. V tomto případě srovnání podle pohlaví vidíme, že v průměru celkového hrubého skóre Existenciální škály je náš výsledek mužů a žen rozdílnější.

Jak je patrné z tabulky č. 11, ženy si v tomto ohledu vedly lépe než muži o 5,82 bodů. Celkový hrubý skór Existenciální škály nám vypovídá o schopnosti člověka

dobře vycházet sám se sebou a se světem, aktivně se vypořádat s vnitřními a vnějšími nároky vlastního života. Z našich výsledků Existenciální škály lze soudit, že k řečenému jsou o něco lépe vybaveny ženy. Teda že životní realitu lépe zvládají ženy než muži, cítí se v životě naplněnější. Může to být způsobeno řadou faktorů, které si zasloužily další, podrobnější zkoumání.

Další srovnání již opět příznivé není. Jestliže výsledky Existenciální škály v podobě celkového skóre porovnáme s hodnotou 193,2, kterou uvádí Balcar (1994), můžeme vidět, že se k této hodnotě nepřiblížily ani ženy, které v našem průzkumu dopadly mnohem lépe než muži. Tato skutečnost pouze potvrzuje fakt, že většina našich respondentů nevnímá smysl vlastního života příliš pozitivně.

Získané výsledky z oblasti Existenciality a Personality jen potvrzují právě řečené. V obou případech jsou na tom ženy lépe než muži, avšak co se ale týká srovnání s hodnotami uváděnými Balcarem (1994), tak v případě Existenciality jsme naše výsledky vztahovaly k hodnotě 97,35 a v případě Personality k hodnotě 95,86. Avšak ani skupina žen ani mužů se k těmto hodnotám výrazně nepřiblížila.

Jak dokumentuje tabulka č. 11, výsledky Logo-testu hovoří opět ve prospěch žen. Oslovené ženy dosáhly průměru 9,19. Muži získali o 0,85 bodů více, tedy 10,04. V případě Logo-testu platí, že čím je výsledné bodové hodnocení menší, tím je pojetí prožívané smysluplnosti větší. Rozdíl v těchto výsledcích už není tak markantní jako v případě Existenciální škály.

Pokud bychom ženy podle výsledků, měly zařadit do jednoho z kvartilů, který uvádí Lukasová (1992), spadaly by buď do kvartilu Q1 nebo do Q2+Q3. Tato nejasnost nastala, neboť při zařazování kvartilů je vycházeno dle věku respondenta. Pokud vypočítáme průměrný věk žen, dojedeme k číslu 39,6. Tento věk je přesně na hranách vytvořených věkových skupin. Pokud by průměrný věk skupiny oslovených žen byl 39 let, spadaly by dle dosáhnutého průměru v Logo-testu do kvartilu Q1, který je označován jako ukazatel stálosti duševního zdraví. Pokud by ale průměrný věk žen byl přikloněn spíše k věku 40 let, spadají ženy do kvartilu Q2+Q3, který je ukazatelem průměrné stálosti duševního zdraví. V případě mužů je tento výsledek jednoznačný, neboť průměrný věk činí 41,8 let a spadají tak s průměrným ziskem bodů z Logo-testu ke kvartilu Q2+Q3, který je bran jako ukazatel průměrné duševní stability. Tyto získané výsledky jsou však pouze orientační, ale můžeme i tak konstatovat, že ženy v Logo-testu dopadly o něco lépe než muži.

Celkově můžeme shrnout, že respondenti v provedeném dotazníkovém šetření nedopadli příliš pozitivně co se týče hodnocení Existenciální škály, ale mnohem lépe si vedli při hodnocení Logo-testu.

Podívejme se nyní podrobněji na výsledky Existenciality a Personality. Pokusíme se zjistit, zda všichni muži jsou opravdu v ohledu vnímání vlastního smyslu života spíše v podprůměru, nebo jestli nalezneme nějakou výjimku, která z této řady vystupuje. Tabulka je konstruována s ohledem na ženy a muže z hlediska Existenciality a Personality, respondenti jsou zařazeny do decilů podle Balcara (1994). Pro naše účely je v tomto případě decil č. 1 brán jako nejhorší a decil č. 6 je v našem hodnocení nejlepší možné zařazení (Balcar (1994) těchto decilů uvádí celkem 10, ale v našem hodnocení se žádný respondent nezařadil do vyššího decilu jak číslo 6).

Tab. 12: Porovnání Existenciality a Personality podle pohlaví respondentů

Decil	Ženy				Muži			
	Existencialita		Personalita		Existencialita		Personalita	
	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)	N	N (%)
1	0	0	1	4	0	0	4	16
2	4	15	8	29	14	56	8	32
3	6	22	10	37	4	16	11	44
4	11	41	6	22	3	12	0	0
5	6	22	1	4	3	12	1	4
6	0	0	1	4	1	4	1	4
Celkem	27	100	27	100	25	100	25	100

Legenda: N = počet respondentů, N (%) = počet respondentů v procentech, Existencialita: Decil 1 = 27 – 78 bodů, Decil 2 = 79 – 85, Decil 3 = 86 – 88 bodů, Decil 4 = 89 -93 bodů, Decil 5 = 94 -96 bodů, Decil 6 = 97 – 100 bodů. Personalita: Decil 1 = 22 – 77 bodů, Decil 2 = 78 – 84 bodů, Decil 3 = 85 – 89 bodů, Decil 4 = 90 – 93 bodů, Decil 5 = 94 – 95 bodů, Decil 6 = 96 – 99 bodů.

Když se podíváme do tabulky číslo 12 na rozdělení respondentů do decilů, tak vidíme, že největší procento žen v případě Existenciality je zastoupeno v decilu č. 4, kde nalezneme 41 % odpovídajících žen. Decil č. 4 lze v našem případě brát jako lehce nadprůměrný. Pokud bychom si měli říci, ve kterém decilu se umístilo nejmenší procento žen, a nebude brát na zřetel decil číslo 1 a 6, do kterých z hlediska bodového rozmezí nespadá ani jedna z dotázaných žen, tak by to byl decil č. 2, kde máme celkem 15 % odpovídajících žen.

Ve výsledcích týkajících se subškály Personality, nalezneme největší procento dotázaných žen, v našem případě ve spíše průměrném decilu č. 3, a to celých 37 % žen. Nejmenší procentuální zastoupení dotázaných žen můžeme vidět hned ve třech decilech, a to v decilu č. 1, 5 a 6, kde nalezneme shodně 4 % oslovených žen.

Když tedy porovnáme výsledky získané v oblasti Existenciality a Personality u žen, tak si můžeme povšimnout, že zatímco v případě Personality je v každém ze šesti decilů zařazena alespoň jedna dotázaná, tak v případě Existenciality jsou všechny dotázané ženy soustředěny více méně v prostředních decilech č. 2, 3, 4 a 5. Výsledky žen v těchto oblastech jsou tedy spíše průměrné.

Pokud se nyní podíváme na výsledky zařazení do decilů v případě Existenciality u mužů, tak největší zastoupení objevíme v málo nepříznivém decilu č. 2, kde nalezneme celkem 56 % hodnocených mužů. Toto zjištění není příliš pozitivní, neboť decil č. 2 je brán jako výrazně podprůměrný. V decilu číslo 6, který je brán v našem případě jako nejlépe hodnocené zařazení, nalezneme nejmenší zastoupení mužů, a to jen 4 %, to ovšem pouze za předpokladu, že stejně jako u žen nebudeme počítat s decilem č. 1, kde nenalezneme žádného mužského respondenta. Tento fakt můžeme klasifikovat částečně jako pozitivní, neboť decil číslo 1 je brán jako nejhůře hodnocené zařazení.

Co se týká hodnocení subškály Personality u mužů spatříme největší procentuální zastoupení v decilu č. 3, kde je zařazeno celkem 44 % dotázaných mužů. Nejmenší procento mužů najdeme v decilech č. 5 a 6, kde se shodně umístila 4 % dotázaných mužů. Pouze v decilu č. 4 nenajdeme žádného dotázaného muže v oblasti Personality.

Když si i zde srovnáme detailní hodnocení Existenciality a Personality u mužů, zjistíme, že v případě Existenciality je největší procento mužů soustředěno v námi stanovených průměrných decilech č. 2, 3, 4 a 5. V oblasti Personality je největší koncentrace oslovených mužů v decilech, které jsou brány jako podprůměrné. Jsou to decily 1, 2 a 3. Tato soustředěnost jednotlivých počtů mužů v decilech nám potvrzuje fakt, že v případě Existenciality si muži vedli o něco lépe než v případě Personality. Z této skutečnosti můžeme orientačně vyvodit, že skupina oslovených mužů je schopna spíše vycházet s okolním světem a vyrovnávat se s ním, kdežto jejich „dialog se sebou“ a základní duchovní schopnosti jsou zablokovány.

V porovnání žen a mužů je jasně patrné, že více dotázaných žen je uvedeno ve vyšších decilech č. 4, 5 a 6, a to jak v případě Existenciality, tak i v případě Personality.

I když výjimky se dají nalézt i zde. V případě Existenciality je velké procento žen umístěno v decilech č. 4 a 5, po jejich součtu dostaneme 63 % dotázaných žen. Tyto dva decily jsou brány v našem případě jako dobře hodnocené, ale pokud se nyní podíváme do decilu 6, který je brán v našem hodnocení jako nejlepší, nenalezneme zde ani jednu ženu. To v případě mužského zastoupení v oblasti Existenciality u decilu číslo 6 jednoho mužského respondenta máme, kterého můžeme označit jako výjimku. Když se nyní zaměříme na další pozitivně hodnocené decily, kterých naše skupina mužských respondentů dosáhla, a to decily č. 4 a 5, vidíme po jejich součtu pouze 28 % oslovených mužů, což je při srovnání se ženským zastoupením v těchto decilech o polovinu méně.

V případě Personality je v decilu č. 6 zařazena jedna žena, stejně je tomu tak i v případě mužů. Pokud se podíváme na decily číslo 4, 5, a 6 u žen i u mužů, tak v případě žen zde máme zastoupení celkem 30 % a u mužů je to po součtu pouze 8 %. Rozdíl je tedy více než trojnásobný. Výsledky tedy hovoří pozitivněji pro skupinu oslovených žen.

Na závěr můžeme tedy konstatovat, že průměrné výsledky Existenciality a Personality u žen a mužů potvrdily rozdíly mezi těmito skupinami a můžeme tedy konstatovat, že dotázané ženy se lépe vyrovnávají s vnímáním smyslu vlastního života, než dotázaní muži.

5.5.3 Diskuze

Hlavním cílem této diplomové práce bylo vyhodnotit, jak lidé kteří se nacházejí v pracovně aktivním věku, vnímají smysl vlastního života.

Pro splnění hlavního cíle byly vytyčeny cíle dílčí, pro jejichž splnění byla použita dotazníková metoda sběru dat. K realizaci šetření byly použity standardizované dotazníky Existenciální škály a Logo-testu. Pro vyhodnocení výsledků a jejich porovnávání v souladu se stanovenými dílčími cíly byly vytvářeny skupiny, které se postupně vztahovaly k pohlaví, věku, místu bydliště, náboženskému vyznání a vzdělání. Tyto vytvořené skupiny byly mezi sebou vzájemně orientačně porovnávány. V rámci celého zkoumaného souboru bylo prostřednictvím výsledků Existenciální škály využito také srovnání dle Balcara (1994). Z výsledků vyplývá, že většina respondentů se k hodnotám uváděným Balcarem (1994) příliš nepřiblížila. Obdobný postup byl využit také pro posouzení oblasti Existenciality a k oblasti Personality. Ani v případě průměrných hodnot Existenciality a

Personality nebyly výsledky námi oslovených osob ve srovnání s Balcarovými hodnotami příliš pozitivní.

Pro vyhodnocení Logo-testu byl v jednotlivých skupinách vypočten jejich průměrný věk a podle něj byla skupina přiřazena ke kvartilům, určujícím úroveň prožívání životní smysluplnosti, které uvádí Lukasová (1992). Dotázaní si v tomto šetření vedli ve většině případů lépe, než ve výsledcích Existenciální škály. V Logo-testu jejich zařazení spadalo většinou do kvartilů Q1, který je brán jako velmi dobrá úroveň prožívání smysluplnosti života, nebo do kvartilu Q2+Q3 který je brán jako průměr. Tudíž celkové hodnocení výsledků Logo-testu se jeví v našem zkoumání jako pozitivní.

Co se týká zařazení respondentů do jednotlivých decilů, v rámci porovnání Existenciality a Personality, řadí se k lehkému podprůměru. Balcar (1994) uvádí těchto decilů celkem 10, ale námi oslovení respondenti se dle bodového rozmezí dostali maximálně pouze do decilu č. 6. V našem případě tedy decil 6 byl brán jako nejlepší možný výsledek. Většinou se naši dotázaní pohybují v decilech 3 a 4, tedy v průměru, ale ve zkoumaných skupinách se objevují i výjimky.

Můžeme tedy konstatovat, že námi oslovení respondenti v prožívání smyslu vlastního života, v celkovém hodnocení, nedopadli příliš pozitivně. Tyto závěry jsou však pouze orientační a můžeme si tento nepříznivý výsledek našeho hodnocení vysvětlit např. tím, že dotázaní svůj smysl vlastního života prožívají patrně pod vlivem jiných proměnných než těch, které byly zvoleny pro vyhodnocení v rámci našeho výzkumu.

Nyní se zaměříme na získané poznatky v kontextu jednotlivých dílčích cílů a v souladu s nimi formulovaných pracovních hypotéz.

Cíl 1 Zjistit, zda existuje rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi podle jejich víry.

V první části vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření jsme zjišťovali, zda je rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi respondenty, kteří v dotazníku označili, že jsou věřící a mezi těmi, co označili, že jsou nevěřící. Srovnání bylo provedeno na základě průměrných výsledků Existenciální škály a Logo-testu. Dle výsledků celkového skóre Existenciální škály nebyly výsledky obou skupin přesvědčivě odlišené. Porovnání těchto dvou skupin jen naznačilo pozitivnější trend pro skupinu věřících. Pokud ovšem srovnáme dosažené hodnoty oslovených respondentů s výsledky, které uvádí Balcar (1994), tak se

skupina dotázaných se pohybuje spíše v nižších hodnotách. Při srovnání osob věřících a nevěřících v oblasti Existenciality se lépe umístili osoby nevěřící. Rozdíl těchto dvou skupin nebyl výrazný. Při srovnání výsledků s hodnotami, které zveřejnil Balcar (1994), pohybují se naši respondenti v nižších hodnotách, jak v oblasti Existenciality, tak i Personality.

Překvapující pro nás byly získané hodnoty z dotazníkového šetření Logo-testu, jejichž prostřednictvím bylo zjištěno, že se lépe umístili lidé nevěřící. Podle získaných výsledků a průměrného věku spadá skupina nevěřících osob do kvartilu Q1, ve kterém mají zařazené osoby velmi dobrou úroveň prožívání životní smysluplnosti. Osoby věřící našeho souboru spadají do průměrného kvartilu Q2+Q3.

Stanovená hypotéza k tomuto cíli předpokládala, že lidé věřící vnímají lépe či pozitivněji smysl vlastního života než lidé nevěřící. V této hypotéze jsme vycházeli z předpokladu, že věřící člověk na řešení každodenních problémů a starostí není sám, ale může se opřít o svou víru, se kterou tyto každodenní starosti může lépe zvládat. Tato hypotéza se zcela nepotvrdila, ale nebyla ani vyvrácena (rozdíly byly jen naznačeny). Když jsme se na výsledky podívali z hlediska Personality, kterou je možné vysvětlit jako znak základních duchovních schopností, dopadla lépe, jak se dalo očekávat, skupina lidí věřících. Výsledky Logo-testu, který nám měřil úroveň duševního zdraví a existenciální zakotvenosti, hovoří opět ve prospěch osob nevěřících. Tedy se můžeme domnívat, že na prožívání smyslu vlastního života nemusí vždy mít vliv skutečnost, zda člověk věří v Boha.

V závěru můžeme konstatovat, že lidé věřící jsou na tom mírně lépe po stránce vnímání své vlastní podstaty a vnímání duchovna než lidé nevěřící. V úrovni duševního zdraví hovoří výsledek obráceně, a to ve prospěch skupiny lidí nevěřících. Tato zjištěná fakta se vztahují k našemu výzkumnému souboru a jsme si vědomi toho, že se nedají zobecnit.

Cíl 2 Zjistit, zda existuje rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi lidmi, kteří žijí na vesnici a lidmi, kteří žijí ve městě.

V druhé části šetření bylo zjišťováno, zda je rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života u lidí, kteří žijí na venkově a u lidí, kteří žijí ve městech. Průměrný výsledek v případě Existenciální škály, tak i v případě Logo-testu, vyšel pozitivněji pro osoby,

kteřé v dotazníku označili možnost, že žijí na vesnici. Rozdíl mezi těmito skupinami však nebyl přesvědčivý či výrazný. Při zařazení do kvartilů v Logo-testu, které uvádí Lukasová (1992), obě skupiny osob spadají do průměrného prožívání smyslu života, tedy do kvartilu Q2+Q3. Pokud bychom se zaměřili podrobněji jen na oblast Existenciality, tak v tomto případě lidé žijící ve městě vykazují vyšší získané průměrné hodnoty, ale pouze o nepatrný rozdíl od oslovené skupiny žijící na vesnici. U dimenze Personality dosáhli opět lepších výsledků lidé žijící na vesnici.

Při zařazení do decilů nejsou výsledky našeho souboru opět příznivé. V oblastech Existenciality se nejvíce osob umístilo v decilu číslo 2 a 3, které jsou v našem případě hodnoceny spíše jako lehce podprůměrné. Podobně jsou na tom decily vztahující se k oblasti Personality, které mají podobné početní zastoupení ve stejných decilech. Když bychom srovnali dosažené výsledky respondentů s výsledky Balcara (1994), který pro vyhodnocení využívá decilů celkem 10, nebyly by tyto výsledky příliš příznivé, neboť jako nejhůře hodnocený je brán decil číslo 1, ke kterému naše nejpočetnější decily mají nejbliže. Můžeme tedy shrnout, že naše sledované skupiny osob vykazují trend spíše nízké životní naplněnosti.

I když se výsledky těchto dvou skupin příliš nelišily, můžeme říci, že lidé, kteří žijí na venkově, přece jen o něco lépe vnímají sami sebe a vnější okolí než lidé ve městech. Důvodů zjištěného směru rozdílu ve vnímání smysluplnosti vlastního života může být mnoho. Může to být způsobeno otevřenější povahou lidí žijících na venkově, kteří jsou k sobě zpravidla přátelštější, všímají si jeden druhého a více si navzájem pomáhají, více spolu komunikují než lidé ve městech, kteří se mnohdy navzájem ani neznají, i když jsou sousedé. Můžeme se také domnívat, že dalším důvodem mohou být i v dnešní době, přetrvávající lidové tradice na vesnicích, které lidi navzájem stmelují. Původ těchto tradic má většinou náboženský podtext. Kdežto ve městě jsou tyto lidové tradice buď již zcela potlačeny, nebo jsou v lepším případě udržovány jen povrchně. Jako příklad zde uvádíme Velikonoce, které ve městech už zdaleka nemají svůj původní význam. Udržují se zde hlavně pro dobrou reklamu obchodních center.

Stanovená hypotéza k tomuto cíli se nepotvrdila, potvrzen byl jen směr předpokládaných rozdílů.

Cíl 3 Zjistit, zda má na prožitek smyslu vlastního života vliv výše dosaženého vzdělání respondenta.

V třetí části vyhodnocování dotazníků jsme se zabírali otázkou, zda má vliv na vnímání smyslu vlastního života výše dosaženého vzdělání respondentů či nikoliv. V dotazníku byla možnost výběru ze čtyř oblastí vzdělání, a to základního, středoškolského bez maturity, středoškolského s maturitou a vysokoškolského vzdělání. Možnost základního vzdělání neoznačil ani jeden respondent, srovnávali jsme tedy jen tři skupiny rozdělné podle dosaženého vzdělání.

Z pohledu výsledků Existencionální škály bylo zjištěno, že nejlépe ve vyrovnávání se s vnitřními a vnějšími nároky vlastního života, které jsou člověku v životě nabízeny, jsou na tom lidé se středoškolským vzděláním s maturitou. Avšak pouze nepatrně se od nich odlišovali lidé se středoškolským vzděláním bez maturity. Nejméně příznivých výsledků v této části hodnocení dosahovali lidé s vysokoškolským vzděláním, což bylo velmi překvapivé zjištění.

Podle výsledků, které byly získány v hodnocení Logo-testu, se pořadí v míře zakotvenosti a duševního zdraví nepatrně liší. Zde nejlépe skončili respondenti s vysokoškolským vzděláním, na druhém místě byli lidé se středoškolským vzděláním s maturitou a poslední pozici obsadili lidé se středoškolským vzděláním bez maturity. Rozdílnost obou výsledků by se dala vysvětlit například tím, že všichni respondenti, kteří dotazník vyplňovali, pracují na podobných pozicích ve skladu, ve výrobě ap. Pro osoby, které ve svém životě dosáhli vysokoškolského vzdělání, není určité tato práce brána jako adekvátní zadostiučinění po jejich dlouholeté námaze. Můžeme také brát v potaz, že jejich finanční ohodnocení není takové, jak by si sami představovali. Právě z těchto důvodů pravděpodobně lidé s vysokoškolským vzděláním, dopadli hůře ve vyhodnocení Existencionální škály než lidé s nižším dosaženým vzděláním, neboť s pomocí Existencionální škály měříme spokojenost se sebou samým a svou životní realitou. Naopak na základě hodnocení podmínek pro stabilitu duševního zdraví pomocí Logo-testu byli na tom lidé zařazení do skupiny s vysokoškolským vzděláním nejlépe. Toto zjištění naznačuje, že úroveň duševního zdraví lidí s vysokoškolským vzděláním je na velmi dobré úrovni. Na základě dosažených hodnot smysluplnosti jsou naši vysokoškoláci zařazení podle průměrného věku do kvartilu Q1, který je typický velmi dobrou úrovní prožívání smysluplnosti. Navzdory předpokládané skutečnosti, že by tito lidé byli aktuálně spokojeni se svým pracovním zařazením, nevykazují přítomnost existenciální frustrace.

Ve výsledcích, které se týkaly zařazování respondentů do decilů uváděných Balcarem (1994) z hlediska Existenciality a Personality, se námi oslovení respondenti pohybují v nižších decilech. Nejméně osob nalezneme v krajních decilech. V decilu číslo 1, který je brán jako nejhorší možný výsledek, nalezneme velmi malé procentuální zastoupení jak u subškály Existenciality, tak i Personality. Neúspěšnost v tomto decilu můžeme brát naopak pozitivně. Také nejlepší možný výsledek, kterým je pro naše účely decil číslo 6, získal nízké procentuální. Naši respondenti se spíše pohybují v prostředních decilech, které jsou spíše průměrné.

Zvolená hypotéza k tomu cíli předpokládala, že lidé s vyšším vzděláním lépe vnímají smysl vlastního života než lidé s nižším vzděláním. Zde se dalo vycházet z toho názoru, že člověk, který úspěšně dokončí vysokou školu, je na sebe hrdý a má širší rozhled v oblasti hodnot života. Tato hypotéza v případě výsledků Existenciální škály nebyla potvrzena. Co se týká hodnocení pomocí dotazníkového šetření Logo-testem lze shrnout, že předpoklad byl naplněn, neboť lidé s vysokoškolským vzděláním mají na velmi dobré úrovni prožívání smysluplnosti a z tohoto prožívání smyslu čerpají spokojenost a duševní sílu.

Cíl 4 Porovnat úroveň vnímání smyslu života z hlediska věku respondentů.

Pro vyhodnocení tohoto cíle byl zkoumaný soubor rozdělen na dvě skupiny, a to mladší a starší osoby. Do skupiny mladších byli zařazeni respondenti do věku 41 let včetně, do skupiny starších byli zařazeni respondenti od věku 42 let včetně (k rozdělení byl použit medián). Výsledky byly opět vyhodnoceny pomocí komparace všech výsledků Existenciální škály a Logo-testu. V obou případech dopadla o něco lépe skupina mladších osob. Zatímco v případě celkového hrubého skóre Existenciální škály, kde byl výsledek rozdílu celkem těsný, pouze o 0,8 bodu, tak v případě Logo-testu byly výsledné hodnoty od sebe vzdáleny o celé 2 jednotky opět ve prospěch skupiny mladších osob. Z podrobnějšího hodnocení Existenciální škály, tedy samotné subškály Existenciality a Personality vyplývá, že v případě Existenciality, která nám ukazuje na to, jak člověk vnímá sám sebe, byly výsledky obou skupin v podstatě shodné. Když se ale podíváme na oblast výsledků Personality, byl rozdíl o něco výraznější. Z těchto výsledků můžeme usuzovat, že starší lidé si pravděpodobně nestihli za svůj dosavadní život splnit všechny své sny a cíle. Za tuto situaci ale nedávají vinu sami sobě, ale spíš svému okolnímu světu,

že jim neumožnil tyto cíle naplnit. Kdybychom se podívali na srovnání výsledků s hodnocením dle šetření Balcara (1994), budou se obě skupiny respondentů pohybovat v nižších pásmech životní smysluplnosti.

Zatímco výsledky Existencionální škály byly u obou skupin mírně podprůměrné, ale vcelku vyrovnané, u výsledků Logo-testu byly dle rozdělení do kvartilů, které uvádí Lukasová (1992), hodnoty průměrné až nadprůměrné. Obě skupiny zapadají sice dle průměrného věku vytvořených skupin do kvartilu Q2+Q3, který je brán jako průměrná úroveň duševního zdraví, ovšem skupina mladších respondentů se do nejvyššího kvartilu Q1 nedostala jen velmi těsně. Skupina starších respondentů jen těsně unikla zařazení do nejnižšího kvartilu Q4. Rozdíl mezi oběma skupinami z pohledu Logo-testu byl tedy znatelný. Pokud se nyní pokusíme odpovědět na otázku, čím by tato skutečnost mohla nastat, nabízí se témata ohledně nesplněných životních cílů. Je tedy možné, že lidé starší v průměru vnímají svou aktuální životní realitu negativněji ve srovnání s mladšími jedinci, kteří mají před sebou ještě více možností a případně naději, že se jejich současná situace zlepší nebo budou mít příležitost splnit si své sny a cíle.

Tuto myšlenku potvrzuje i Thorová (2015), která uvádí, že lidé ve starším věku často znovu hodnotí svůj život a znovu hledají svou identitu. Avšak také již uvažují o smyslu života v globálnějším měřítku než jen pouze se zaměřením na vlastní život.

Zvolená hypotéza k tomuto cíli byla, že lidé mladší vnímají smysl vlastního života pozitivněji než lidé starší. Na základě výše uvedených výzkumných poznatků můžeme uzavřít, že tato hypotéza se potvrdila. Proto se snad můžeme odvážit i tvrdit, že mladší člověk, který má ještě dostatek času na to, aby ve svém životě něco dobrého zažil a splnil si své sny, je se sebou a s realitou svého bytí více spokojen než člověk starší, který už ve svém životě mnoho zažil, ke změnám mu zbývá méně času a sil a musí si tedy více promýšlet své možnosti. Tyto výsledky jsou však pouze orientační a nemusí se vztahovat ke všem respondentům dotazníkového šetření.

Cíl 5 Zjistit, zda je rozdíl v míře životní naplněnosti mezi ženami a muži.

Výsledky tohoto cíle byly opět vyhodnoceny na základě komparace výsledků Existencionální škály a Logo-testu. Dotazník vyplnilo celkem 27 žen a 25 mužů. Tyto skupiny byly tedy téměř početně vyrovnané.

Pokud globálně zhodnotíme dosažené výsledky při porovnání těchto dvou skupin, tak výsledky dotázaných žen byly ve všech případech srovnání lepší než výsledky dotázaných mužů. Největší rozdíl při srovnání byl zaznamenán v případě hodnocení celkového hrubého skóre Existencionalní škály, kde byly ženy lepší o téměř 6 bodů, což byl největší zjištěný rozdíl při našem zpracování výsledků v porovnávání jednotlivých skupin. Můžeme se domnívat, že tento rozdíl v našem souboru respondentů vznikl pravděpodobně díky pohledu dotázaných na finanční ohodnocení práce. Dotázaní muži pracují přibližně na stejných pozicích jako dotázané ženy a mají při srovnání podobné platy a možná proto muži nejsou spokojeni s životní realitou a sami sebou. Toto tvrzení do jisté míry potvrzuje i výsledek šetření samotné subškály Existenciality, která právě vypovídá o tom, jak člověk sám sebe ve světě vnímá. V tomto hodnocení muži dopadli o něco hůře než ženy, a to více než tříbodový rozdíl. V získaných výsledcích Personality byli muži na tom opět o něco hůře než ženy, ale v tomto případě s rozdílem menším.

V tomto kontextu vyhodnocení výsledných dat však je potřeba zmínit, že ani ženy našeho souboru nedosáhly příliš pozitivních výsledků. V porovnání s výsledky šetření dle Balcara (1994), nejsou ani výsledky námi dotázaných žen příliš pozitivní. Potvrzuje to především fakt, že Balcar (1994) rozděluje dotázané do celkem 10 decilů, přičemž decil 1 je nejhorší možný výsledek a decil 10 nejlepší možný. Ani jedna námi oslovená žena, v našem hodnocení, se nedostala do lepšího decilu než číslo 6, a to jak v případě Existenciality, tak i v případě Personality. Můžeme tedy tvrdit, že dotázané ženy jsou na tom s otázkou vnímání života a sebe sama lépe než námi dotázaní muži, ale do obecného průměru mají i ony celkem daleko.

Výsledky hodnocení Logo-testu u obou pohlaví jsou pozitivnější než výsledky Existencionalní škály. I v tomto případě dosáhly ženy lepších výsledků než muži, ale pouze o necelý jeden bod. Když zařídíme ženy do kvartilu podle Lukasové (1992), ocitnou se na rozmezí kvartilu Q1, tedy nejlepšího možného ukazatele duševního zdraví, a kvartilu Q2+Q3, tedy průměrného ukazatele duševního zdraví. Muži spadají jednoznačně do kvartilu Q2+Q3.

Na závěr můžeme konstatovat, že ženy dosáhly ve všech porovnávaných případech lepšího výsledku než muži a že zatímco v případě Existencionalní škály dopadly obě skupiny spíše podprůměrně, v případě Logo-testu jsou ženy v lehkém nadprůměru a muži v průměru zvoleného hodnocení. Můžeme zároveň odvodit, že námi dotázaní respondenti mají často problém ve vnímání naplněnosti svého života a vnímání sebe sama, a to jak

muži, tak i ženy. S otázkou týkající se stability duševního zdraví jsou obě skupiny vyrovnány. Lze tedy s jistým zjednodušením říci, že i když nejsou tito lidé našeho výzkumného souboru se svou současnou situací spokojeni, udržují si potřebný nadhled a doufají v lepší budoucnost.

Zvolená hypotéza k tomuto cíli vycházela z předpokladu, že není rozdíl ve vnímání smyslu vlastního života mezi ženami a muži. Tato hypotéza nebyla potvrzena, jelikož výsledky šetření hovoří spíše pro existenci rozdílů, a to ve prospěch žen, které vnímají svůj život pozitivněji než muži. Naše výsledky potvrdily existenci rozdílů ve všech srovnáních (Existencionální škála, Existencialita, Personalita a Logo-test).

ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na zjištění charakteristik prožívání smyslu vlastního života osob pracujících na běžných pozicích a jejich míru naplněnosti života.

Hlavním cílem práce bylo posouzení míry smysluplnosti vlastního života u dostupné skupiny pracujících osob různého věku, vzdělání a profesí. K tomuto účelu bylo využito dotazníkové šetření, konkrétně aplikací dvou metod Existenciální škály a Logo-testu. Získané výsledky respondentů byly následně rozděleny do několika skupin podle předem daných kritérií, pro další potřeby vyhodnocení, a to v souladu se stanovenými cíli a předpoklady. Některé výsledky hodnocení dopadly podle našeho očekávání, jiné byly překvapující. Nejprve se jednalo o komparaci skupiny věřících a nevěřících osob. Předpokladem bylo, že lidé věřící jsou se smyslem svého života mnohem vyrovnanější než ateisté. Tento předpoklad se potvrdil jen částečně, pouze nepatrným rozdílem těchto dvou skupin. Dalšími dvěma srovnávanými skupinami byli lidé žijící na vesnici a lidé z města. Ani toto porovnání nevykazovalo rozdíly, i když v dílčím porovnání dopadli mírně příznivěji osoby žijící na vesnici. Zajímavým zjištěním ohledně prožívání smyslu života pro nás bylo výsledné srovnání u osob podle vzdělání. Dalo by se očekávat, že lidé vysokoškolského vzdělání budou lépe prožívat smysl vlastního života než skupiny s nižším vzděláním. Tento předpoklad byl zpochybněn na základě hodnocení výsledků Existenciální škály. V případě Logo-testu však byl naopak potvrzen. Naši vysokoškoláci se cítí ve svém životě dostatečně zakotveni a vykazují stálost duševního zdraví. Získané výsledky, které se týkaly vytvořených skupin, podle věku respondentů, se od sebe příliš nelišily. Pro tyto účely byli respondenti rozděleni na skupinu mladších a starších osob, které rozděloval věk 41 let, který byl získán na základě výpočtu mediánu z věku zúčastněných osob. Poslední částí výzkumu bylo srovnání prožívání smyslu života oslovených respondentů dle pohlaví. V tomto zkoumání si jednoznačně vedly lépe ženy.

Získané výsledky byly také porovnávány s výsledky, které získal Balcar (1994). Při tomto srovnání se v souhrnu naši dotázaní respondenti neumístili příliš pozitivně. Pokud výsledky z dotazníkového šetření shrneme, výmluvně ukazují, že lidé pracující na běžných pozicích nejsou příliš spokojeni se svým smyslem života. Tyto výsledky mohou být ovlivněny jednak jejich často neadekvátními pracovními pozicemi, finančním ohodnocením práce, stálostí pracovního místa, ale také omezenými vnímáním možností, které tito lidé od života očekávají. Jak bylo již uvedeno, lidé, kteří mají vysokoškolské

vzdělání a pracují na nižších pozicích, než by tomu jejich dosažené studium odpovídalo, mohou smysl svého života vnímat horším způsobem kvůli nenaplnění pracovního očekávání.

Přínosem této práce je zjištění uspokojivé kvality duševního zdraví osob a jejich zakotvení v životě. Náš soubor zahrnoval osoby, které se pohybují na běžných pracovních pozicích (obsluha u pásu, skladník, řidič, prodavačka aj). Získané výsledky dotazníkového šetření, je potřeba chápat pouze v jejich orientační hodnotě. Zjištěné shody a rozdíly by vyžadovaly přesnější statistické zpracování. Můžeme zároveň konstatovat, že ve vnímání smyslu vlastního života u našich respondentů hrají s velkou pravděpodobností roli podstatnější proměnné, než které jsme sledovali při našem výzkumném záměru, tedy při realizaci hodnocení a zpracování výsledných dat. Cennou zkušeností je i poznatek, že je velmi těžké zachytit kvalitu duševního zdraví u takto početné skupiny osob, a proto výsledky mohou být diskutabilní. Výsledky této práce považujeme za přínosné pro rozmanitou praxi, do jisté míry umožňují vytvořit názor či vhled do složité a zároveň velmi vlivné problematiky prožívání smyslu života u pracujících osob.

ZDROJE

Knižní zdroje:

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace.*

Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.

FRANKL, Viktor Emil. *Člověk hledá smysl: úvod do logoterapie.* 1. vyd. Praha:

Psychoanalytické nakladatelství, 1994. Psychoterapie. ISBN 80-901601-4-X.

FRANKL, Viktor Emil. *Vůle ke smyslu: vybrané přednášky o logoterapii s příspěvkem*

Elisabeth S. Lukasové. Brno: Cesta, 1994. ISBN 80-85319-29-2.

FRANKL, Viktor Emil. *Lékařská péče o duši: základy logoterapie a existenciální analýzy.*

Brno: Cesta, 1995. ISBN 80-85319-39-X.

FRANKL, Viktor Emil. *Was nicht in meinen Büchern steht: Lebenserinnerungen.* 2. Aufl.

München: Quintessenz, 1995. ISBN 3-86128-358-1.

FRANKL, Viktor Emil. *Teorie a terapie neuróz: [úvod do logoterapie a existenciální*

analýzy]. Vyd. 1. Praha: Grada, 1999. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-779-6.

FRANKL, Viktor Emil. *Psychoterapie a náboženství: hledání nejvyššího smyslu.* Brno:

Cesta, 2007. ISBN 978-80-7295-088-1.

KOSO VÁ, Martina. *Logoterapie: existenciální analýza jako hledání cest.* Vyd. 1. Praha:

Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4346-2.

KRATOCHVÍL, Stanislav. *Základy psychoterapie.* 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. s.

347. ISBN 80-7178-657-8.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Mít pro co žít*. 1. vyd. Brno: Návrat domů, 1994. ISBN 80-85495-33-3.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie smysluplnosti existence: otázky na vrcholu života*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1370-5.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

LÄNGLE, Alfried. *Smysluplně žít: aplikovaná existenciální analýza*. Brno: Cesta, 2002. ISBN 80-7295-037-1.

LÄNGLE, A. *Osobní existenciální analýza: jako terapeutický přístup*. Praha: Vivas Prepress, 2010 [cit. 2012-06-04] . ISBN 978-80-904307-2-3. Dostupné z: <http://www.laengle.info/downloads/PEA%20czech.pdf>

LUKASOVÁ, Elisabeth S. *Logoterapie ve výchově*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. Studium. ISBN 80-7178-180-0.

LUKASOVÁ, E. 1992. *Logo-test: Návod k použití*. Chrudim: MACH. Přeložil Karel Balcar.

NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Friedrich Nietzsche*. V Československém spisovateli vyd. 1. Překlad Alfons Breska, Jaroslav Kabeš, Vítězslav Tichý. Praha: Československý spisovatel, 2009. ISBN 978-80-87391-15-0.

PETROVÁ, Alena. *K problematice psychologie existence*. Olomouc: Votobia, 2005. S. 115. ISBN 80-7220-244-8.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.

TAVEL, Peter. *Smysl života podle Viktora Emanuela Frankla: potřeba smyslu života, přínos Viktora E. Frankla k otázce smyslu života*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7254-915-3.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

YALOM, Irvin D. *Existential psychotherapy*. New York: Basic Books, c1980. ISBN 0-465-02147-6.

Internetové zdroje:

Existenciální psychologie a terapie [online]. In: . s. 4 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/friduca/existencialni-psychologie-a-terapie>

Logoterapie a existenciální analýza [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <https://www.psychologie-kunova.cz/informace/logoterapie-a-existencialni-analyza>

Logoterapie a existenciální analýza Viktora Emanuela Frankla, možnosti jejich využití v sociální práci[online]. [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.iqle.cz/dokumenty/frankl.pdf>

VOBOŘIL, Dalibor. *Existenciální a humanistická psychologie* [online]. In: . [cit. 2016-03-29]. Dostupné z:
http://is.muni.cz/el/1421/podzim2013/PSA_002/um/10_existencialni_a_humanistica.pdf

Ostatní zdroje:

BALCAR, K.: *Materiály ze seminářů LEA*, PVŠPS Praha, 2007-2010

BALCAR, K.: *Existenciální škála: české znění*, 1994

LÄNGLE, A., Ch. ORGLEROVÁ, M. KUNDI a Karel BLACAR. *ESK - Existenciální škála*. Praha: Testcentrum, 2001.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Prožívání smysluplnosti u běžné populace (Lukasová, 1992).....	27
Tab. 2: Charakteristika souboru dle věku	37
Tab. 3: Průměrné hodnoty výsledných dat osob z hlediska náboženství.....	40
Tab. 4: Porovnání Existenciality a Personality osob dle vyznání.....	42
Tab. 5: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska místa bydliště.....	44
Tab. 6: Porovnání Existenciality a Personality z hlediska místa bydliště	46
Tab. 7: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska vzdělání respondentů	48
Tab. 8: Porovnání Existenciality a Personality z pohledu vzdělání respondentů	50
Tab. 9: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska věku	53
Tab. 10: Porovnání Existenciality a Personality podle věku respondentů.....	55
Tab. 11: Průměrné hodnoty výsledných dat z hlediska pohlaví	57
Tab. 12: Porovnání Existenciality a Personality podle pohlaví respondentů	59
Tab. 13: Sběrná tabulka - ženy	79
Tab. 14: Sběrná tabulka - muži.....	80

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vzdělání respondentů	38
Graf 2: Místo bydliště	38
Graf 3: Náboženské vyznání	39

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Sběrná tabulka – ženy.....	79
Příloha č. 2 – Sběrná tabulka – muži	80
Příloha č. 3 – Logo-test - ženy.....	81
Příloha č. 4 – Logo-test – muži.....	84
Příloha č. 5 – Existenciální škála	87

Příloha č. 1 – Sběrná tabulka – ženy

Tab. 13: Sběrná tabulka - ženy

Ženy	Věk	Bydliště	Vzdělání	Nábožensk é vyznání	Logo-test celkový	Logo-test kvartily	Sebeodstup	Sebepřesah	Personalita	Svoboda	Odpovědnost	Existencia lita	Celkový výsledek
1	31	město	SŠ s mat.	věřící	8	Q1	34	57	91	49	44	93	184
2	45	město	SŠ bez mat.	ateista	10	Q2+Q3	29	60	89	46	48	94	183
3	50	vesnice	SŠ s mat.	věřící	10	Q2+Q3	27	58	85	47	48	95	180
4	35	město	VŠ	věřící	6	Q1	29	56	85	43	39	82	167
5	46	vesnice	SŠ s mat.	věřící	16	Q4 (D9)	32	58	90	47	44	91	181
6	31	vesnice	VŠ	věřící	7	Q1	30	58	88	41	44	85	173
7	49	vesnice	SŠ bez mat.	věřící	6	Q1	32	54	86	47	49	96	182
8	43	město	SŠ bez mat.	ateista	14	Q4 (D9)	29	61	90	42	44	86	176
9	29	město	SŠ s mat.	ateista	9	Q1	28	50	78	39	45	84	162
10	26	vesnice	SŠ s mat.	ateista	5	Q1	26	55	81	45	47	92	173
11	54	vesnice	SŠ bez mat.	věřící	18	Q4 (D9)	29	63	92	45	48	93	185
12	27	město	SŠ bez mat.	ateista	6	Q1	34	62	96	44	43	87	183
13	56	vesnice	VŠ	věřící	4	Q1	31	53	84	45	41	86	170
14	37	město	SŠ bez mat.	věřící	11	Q2+Q3	34	60	94	45	47	92	186
15	41	město	SŠ s mat.	věřící	8	Q2+Q3	27	59	86	47	45	92	178
16	27	město	SŠ s mat.	věřící	8	Q1	31	59	90	43	44	87	177
17	35	vesnice	SŠ bez mat.	ateista	8	Q1	24	55	79	47	42	89	168
18	59	vesnice	SŠ s mat.	ateista	11	Q2+Q3	25	62	87	47	42	89	176
19	48	město	VŠ	věřící	13	Q2+Q3	28	61	89	46	45	91	180
20	51	vesnice	SŠ s mat.	věřící	6	Q1	34	52	86	43	48	91	177
21	25	vesnice	SŠ s mat.	věřící	5	Q1	33	54	87	46	48	94	181
22	32	vesnice	SŠ s mat.	věřící	15	Q2+Q3	29	62	91	42	53	95	186
23	30	město	VŠ	ateista	8	Q1	21	63	84	43	45	88	172
24	29	město	SŠ s mat.	věřící	5	Q1	24	59	83	42	45	87	170
25	51	vesnice	SŠ s mat.	věřící	9	Q2+Q3	24	57	81	45	50	95	176
26	36	vesnice	VŠ	ateista	6	Q1	26	54	80	47	42	89	169
27	47	město	SŠ bez mat.	věřící	16	Q4 (D9)	28	48	76	42	42	84	160

Příloha č. 2 – Sběrná tabulka – muži

Tab. 14: Sběrná tabulka - muži

Muži	Věk	Bydliště	Vzdělání	Náboženská vyznání	Logo-test celkový	Logo-test kvartily	Sebeodstup	Seběpřesah	Personalita	Svoboda	Odpovědnost	Existenciální	Celkový výsledek
1	35	vesnice	SŠ s mat.	věřící	8	Q1	30	56	86	47	35	82	168
2	25	vesnice	SŠ s mat.	věřící	15	Q2+Q3	35	61	96	46	39	85	181
3	33	město	SŠ bez mat.	ateista	5	Q1	33	61	94	45	39	84	178
4	52	vesnice	SŠ bez mat.	věřící	8	Q2+Q3	29	58	87	44	40	84	171
5	58	vesnice	SŠ s mat.	věřící	10	Q2+Q3	28	59	87	42	37	79	166
6	30	město	SŠ s mat.	ateista	12	Q2+Q3	23	53	76	50	45	95	171
7	45	vesnice	VŠ	věřící	10	Q2+Q3	30	51	81	46	45	91	172
8	46	město	VŠ	věřící	11	Q2+Q3	34	54	88	45	42	87	175
9	31	vesnice	SŠ s mat.	věřící	17	Q4 (D9)	30	55	85	42	43	85	170
10	39	vesnice	VŠ	věřící	8	Q1	30	52	82	46	49	95	177
11	50	město	VŠ	ateista	10	Q2+Q3	27	53	80	43	41	84	164
12	48	vesnice	SŠ bez mat.	věřící	9	Q2+Q3	28	44	72	45	42	87	159
13	29	město	VŠ	ateista	13	Q2+Q3	23	51	74	42	49	91	165
14	43	vesnice	SŠ s mat.	věřící	14	Q4 (D9+D10)	32	56	88	41	44	85	173
15	36	vesnice	SŠ s mat.	věřící	7	Q1	33	54	87	42	38	80	167
16	61	město	VŠ	ateista	6	Q1	32	57	89	41	46	87	176
17	44	město	SŠ s mat.	věřící	16	Q4 (D9)	29	54	83	41	41	82	165
18	28	vesnice	VŠ	věřící	7	Q1	31	52	83	39	41	80	163
19	47	vesnice	SŠ bez mat.	věřící	11	Q2+Q3	35	54	89	41	41	82	171
20	59	město	SŠ s mat.	ateista	10	Q2+Q3	31	54	85	39	46	85	170
21	32	vesnice	SŠ s mat.	věřící	7	Q1	25	57	82	45	50	95	177
22	41	město	SŠ bez mat.	ateista	10	Q2+Q3	29	53	82	47	44	91	173
23	44	vesnice	SŠ bez mat.	věřící	8	Q2+Q3	30	45	75	39	42	81	156
24	26	vesnice	SŠ s mat.	věřící	10	Q1	31	54	85	43	43	86	171
25	63	město	SŠ bez mat.	věřící	9	Q1	31	50	81	45	52	97	178

Příloha č. 3 – Logo-test - ženy

LOGO - TEST - Ž

(Elisabeth S. Lukášová / K.B.)

Jméno: _____ Věk: _____

Povolání: _____ Vzdělání: _____

1) Přečtěte si následující výroky. Jsou-li mezi nimi takové, které se k Vám osobně tak hodí, jako by pocházely přímo od Vás, prosím, připište k nim "ANO". Jsou-li mezi nimi takové, které zcela odporují Vašemu názoru, prosím, připište k nim "NE". Pokud pro Vás bude rozhodnutí mezi "ANO" a "NE" obtížné, můžete nechat okénko prázdné.

1) Příjemný a klidný život bez velkých nesnází a s dostatečným hmotným zabezpečením pokládám za velice dobrou věc.

2) Mám své představy, jaká bych chtěla být a čeho bych chtěla dosáhnout, a tyto představy se podle možnosti snažím uskutečňovat.

3) Cítím se velmi dobře doma v kruhu rodiny a ráda bych přispěla k vytvoření takového domova i dětem.

4) V povolání, které nyní vykonávám nebo pro které se připravuji, vidím své pravé uplatnění.

5) Mám k jednomu člověku nebo k více lidem závazky či vztahy, jejichž naplňování mi působí radost.

6) Mimo své zaměstnání nebo studium mám ještě nějaký další zájem (třeba odborný nebo oddechový), kterému se věnuji nebo budu věnovat, jakmile na to budu mít čas.

7) Některé zážitky (třeba poznávání něčeho nového, prožívání umění, vnímání přírody spod.) mi přinášejí radost a nerada bych je postrádala.

5) Věřím, že mám v životě nějaký svůj úkol (ať v oblasti mravní, společenské, ve službě pokroku apod.) a snažím se jej plnit.

3) Mám život zkalený nouzí, nemocí nebo jinou vážnou starostí a všemožně usiluji o to, abych tyto těžkosti překonala a dosáhla zlepšení.

1) Prosim, udělejte křížek do okénka k té odpovědi, která nejlépe vystihuje, jak často jste dosud prožívala následující zážitky. Snažte se být upřímná.

1) Bezmocný vztek, že všechno, co jsem dosud vykonala, bylo nadarmo.

velmi často občas nikdy

2) Přání, být ještě jednou dítětem a moci začít život znovu od začátku.

velmi často občas nikdy

3) Poznání, že se snažím před sebou samou nebo před jinými lidmi ukazovat svůj život lepší či pínější, než doopravdy je.

velmi často občas nikdy

4) Nechuť zatěžovat se hlubším a možná nepříjemným přemýšlením o tom, co činím a co tím způsobuji.

velmi často občas nikdy

5) Naději, že i když mě třeba potká nezdár nebo neštěstí, tak z toho přesto mohu nakonec učinit prospěšnou věc, když pro to nasadím všechny své síly.

velmi často občas nikdy

6) Takový neklid, který mě zbavuje rozumného pohledu na věci a trápí mě tak, že ztrácím zájem o to, co se děje.

velmi často občas nikdy

7) Myšlenku, že bych si jednou před smrtí musela říct: "Nestálo za to žít."

velmi často občas nikdy

iii)

1) Popište Vám tři případy:

- a) Jedna žena se nemohla ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přála uskutečnit. Místo toho si však během doby vytvořila dobrou příležitost k jiné prospěšné činnosti a plně se jí věnovala s takovým zaujetím, že v ní dosáhla mnoha úspěchů a velmi dobrých vyhlídek do budoucna.
- b) Jedna žena se ve svém životě stále a plně věnovala pouze tomu, co si vytkla za svůj životní cíl. Vůbec se jí to nedařilo, avšak neustále se snažila svůj záměr uskutečnit, i když se kvůli tomu musela mnohého v životě vzdát a nic dobrého tím nedosáhla.
- c) Jedna žena se nemohla ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přála uskutečnit. Učinila proto kompromis mezi svými vlastními cíli a okolnostmi, které jí zabránily jich dosáhnout. Povinnosti, které na ni připadly, plnila ukázněně, i když bez zvláštní radosti. Mezitím však, když to zrovna je možné, věnuje se svým osobním zájmům.

2) Prosím, odpovězte k popsaným případům (vepište do okénka písmeno):

Která z těchto žen je nejšťastnější?

Která z těchto žen nejvíce trpí?

3) Prosím, vylíčte nyní několika větami svůj vlastní "případ" tak, že vzájemně porovnáte, co jste v životě chtěla a oč jste se snažila, co z toho jste docílila a jak toto vše nyní pro sebe hodnotíte:

Příloha č. 4 – Logo-test – muži

LOGO - TEST - M

(Elisabeth S. Lukasová / K.B.)

Jméno: _____ Věk: _____

Povolání: _____ Vzdělání: _____

1) Přečtete si následující výroky. Jsou-li mezi nimi takové, které se k Vám osobně tak hodí, jako by pocházely přímo od Vás, prosím, připište k nim "ANO". Jsou-li mezi nimi takové, které zcela odporují Vašemu názoru, prosím, připište k nim "NE". Pokud pro Vás bude rozhodnutí mezi "ANO" a "NE" obtížné, můžete nechat okénko prázdné.

1) Příjemný a klidný život bez velkých nesnází a s dostatečným hmotným zabezpečením pokládám za velice dobrou věc.

2) Mám své představy, jaký bych chtěl být a čeho bych chtěl dosáhnout, a tyto představy se podle možnosti snažím uskutečňovat.

3) Citím se velmi dobře doma v kruhu rodiny a rád bych přispěl k vytvoření takového domova i dětem.

4) V povolání, které nyní vykonávám nebo pro které se připravuji, vidím své pravé uplatnění.

5) Mám k jednomu člověku nebo k více lidem závazky či vztahy, jejichž naplňování mi působí radost.

6) Mimo své zaměstnání nebo studium mám ještě nějaký další zájem (třeba odborný nebo oddechový), kterému se věnuji nebo budu věnovat, jakmile na to budu mít čas.

7) Některé zážitky (třeba poznávání něčeho nového, prožívání umění, vnímání přírody apod.) mi přinášejí radost a nerad bych je postrádal.

8) Věřím, že mám v životě nějaký svůj úkol (ať v oblasti mravní, společenské, ve službě pokroku apod.) a snažím se jej plnit.

9) Mám život zkalený nouzí, nemocí nebo jinou vážnou starostí a všemožně usiluji o to, abych tyto těžkosti překonal a dosáhl zlepšení.

10) **Prosím, udělejte křížek do okénka k té odpovědi, která nejlépe vystihuje, jak často jste dosud prožíval následující zážitky. Snažte se být upřímný.**

1) Bezmocný vztek, že všechno, co jsem dosud vykonal, bylo nadarmo.

velmi často občas nikdy

2) Přání, být ještě jednou dítětem a moci začít život znovu od začátku.

velmi často občas nikdy

3) Poznání, že se snažím před sebou samým nebo před jinými lidmi ukazovat svůj život lepší či pinější, než doopravdy je.

velmi často občas nikdy

4) Nechuť zatěžovat se hlubším a možná nepříjemným přemýšlením o tom, co činím a co tím způsobuji.

velmi často občas nikdy

5) Naději, že i když mě třeba potká nezdár nebo neštěstí, tak z toho přesto mohu nakonec učinit prospěšnou věc, když pro to nasadím všechny své síly.

velmi často občas nikdy

6) Takový neklid, který mě zbavuje rozumného pohledu na věci a trápi mě tak, že ztrácím zájem o to, co se děje.

velmi často občas nikdy

7) Myšlenku, že bych si jednou před smrtí musel říct: "Nestálo za to žít."

velmi často občas nikdy

III)

1) Popište Vám tři případy:

- a) Jeden muž se nemohl ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přál uskutečnit. Místo toho si však během doby vytvořil dobrou příležitost k jiné prospěšné činnosti a pilně se jí věnoval s takovým zaujetím, že v ní dosáhl mnoha úspěchů a velmi dobrých vyhlídek do budoucna.
- b) Jeden muž se ve svém životě stále a pilně věnoval pouze tomu, co si vytkl za svůj životní cíl. Vůbec se mu to nedařilo, avšak neustále se snažil svůj záměr uskutečnit, i když se kvůli tomu musel mnohého v životě vzdát a nic dobrého tím nedosáhl.
- c) Jeden muž se nemohl ve svém životě věnovat tomu, co si vždy přál uskutečnit. Učinil proto kompromis mezi svými vlastními cíli a okolnostmi, které mu zabránily jich dosáhnout. Povinnosti, které na něj připadly, plnil ukázněně, i když bez zvláštní radosti. Mezitím však, když to zrovna je možné, věnuje se svým osobním zájmům.

2) Prosím, odpovězte k popsaným případům (vepište do okénka písmeno):

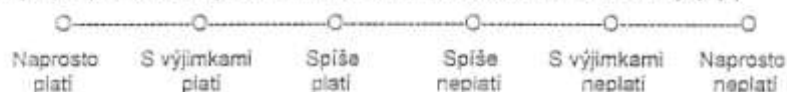
Který z těch mužů je nešťastnější?

Který z těch mužů nejvíce trpí?

3) Prosím, vylíčte nyní několika větami svůj vlastní "případ" tak, že vzájemně porovnáte, co jste v životě chtěl a o čem jste se snažil, co z toho jste docíлил a jak toto vše nyní pro sebe hodnotíte:

Příloha č. 5 – Existenciální škála

Posuďte, prosím, nakolik dále uvedené výroky platí právě o Vás. U každého výroku proškrtněte na připojené vodorovné stupnici křížkem X vždy to kolečko, jehož pozice to nejlépe vyjadřuje. (Při posuzování výroku neberte v úvahu příležitostně krátkodobé výkyvy.)

Nakolik o mně platí tento výrok?

PLATÍ NEPLATÍ

1) Často zanechám důležitých činností, protože je mi nepříjemná námaha s nimi spojená.	○-----○-----○-----○-----○-----○
2) Cítím, že mě mé úkoly osobně oslovují.	○-----○-----○-----○-----○-----○
3) Významné pro mě je jenom to, co odpovídá mému přání.	○-----○-----○-----○-----○-----○
4) V mém životě není nic dobrého.	○-----○-----○-----○-----○-----○
5) Nejraděj se zabývám sám (sama) sebou - svými starostmi, přáními, sny a obavami.	○-----○-----○-----○-----○-----○
6) Většinou se nedokážu soustředit.	○-----○-----○-----○-----○-----○
7) S tím, co jsem doposud vykonal(a), jsem nespokojen(a), protože si myslím, že jsem měl(a) dělat něco důležitějšího.	○-----○-----○-----○-----○-----○
8) Vždy se řídím podle toho, co ode mne očekávají druzí.	○-----○-----○-----○-----○-----○
9) Nepříjemná rozhodnutí se snažím bez dlouhého uvažování odložit na později.	○-----○-----○-----○-----○-----○
10) Snadno se nechám odvést i od prací, které dělám rád(a).	○-----○-----○-----○-----○-----○
11) V mém životě není nic, o co bych se doopravdy rád(a) zasadil(a).	○-----○-----○-----○-----○-----○
12) U mnoha věcí nechápu, proč bych je měl(a) dělat právě já.	○-----○-----○-----○-----○-----○
13) Myslím, že můj život tak, jak jej vedu, není k ničemu dobrý.	○-----○-----○-----○-----○-----○
14) Případá mi těžké pochopit význam mnohých věcí.	○-----○-----○-----○-----○-----○

Nakolik o mně platí tento výrok?

PLATÍ

NEPLATÍ

15) Dovedu sám (sama) se sebou dobře vycházet.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
16) Věnuji příliš málo času tomu, co je důležité.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
17) Nikdy mi není hned jasné, co mohu v dané situaci udělat.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
18) Mnoho toho dělám jen proto, že to musím dělat, a ne proto, že to dělat chci.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
19) Když nastanou problémy, snadno ztrácím hlavu.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
20) Většinou dělám věci, které bych mohl(a) stejně tak dobře udělat později.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
21) Vždy znovu jsem zaujat(a) tím, co přináší den.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
22) Většinou až při svém jednání zjišťuji, jaké má moje rozhodnutí následky.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
23) Když se musím rozhodovat, nemohu se vůbec spoléhat na svůj cit.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
24) I když mi na něčem velmi záleží, brání mi nejistota, jak to dopadne, abych to udělal(a).	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
25) Nikdy přesně nevím, za co jsem odpovědný(-á).	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
26) Cítím se vnitřně svobodný(-á).	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
27) Cítím, že mi život ukřivdil, protože mi nedopřál splnění mých přání.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
28) Když vidím, že nemám možnost volby, je to pro mě úleva.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
29) Jsou situace, ve kterých se cítím zcela bezmocný(-á).	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
30) Dělán mnoho věcí, ve kterých se ve skutečnosti nevyznám.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐
31) Obvykle nevím, co je v dané situaci důležité.	☐ ----- ☐ ----- ☐ ----- ☐

Nakolik o mně platí tento výrok?

PLATÍ

NEPLATÍ

32) Spinění vlastních přání má přednost.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
33) Je mi zatěžko vcítit se do druhých lidí.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
34) Bylo by lépe, kdybych nebyl(a).	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
35) Mnohé věci, se kterými mám co dělat, jsou mi v podstatě cizí.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
36) Rád(a) si dělám svůj vlastní názor.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
37) Citím se rozháraný(-á), protože dělám příliš mnoho věcí najednou.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
38) I při důležitých věcech mi schází síla k tomu, abych vytrval(a).	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
39) Dělán mnohé věci, které vlastně ani dělat nechci.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
40) Situace mě zajímá jen potud, pokud vyhovuje mým přáním.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
41) Když jsem nemocný(-á), nevím, co si počít s tím časem.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
42) Jen zřídka kdy vidím, že v nějaké situaci mám více možností, jak jednat.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
43) Okolní svět mi připadá jednotvárný.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
44) Jen zřídka kdy se klade otázka, zda něco chci dělat, protože to většinou dělat musím.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
45) V mém životě není nic opravdu krásné, protože všechno má své pro a proti.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐
46) Moje vnitřní nesvoboda a závislost mi působí potíže.	☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐ — ☐

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Věra KOMOSNÁ
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Doc. PhDr. Alena Petrová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Subjektivní prožívání smyslu života
Název v angličtině:	Subjective experiencing of meaning of life
Anotace práce:	<p>Tématem diplomové práce bylo přiblížení prožívání smyslu života u osob v pracujícím věku. Cílem práce byla realizace a vyhodnocení dotazníkového šetření Existenciální škály a Logo-testu a posouzení míry smysluplnosti života u pracujících osob různého věku, vzdělání a profesí. Data byla zpracována pomocí popisné statistiky na základě předem stanovených dílčích cílů a vyhodnoceny na základě předem stanovených hypotéz. Přínosem této práce je zjištění charakteristik prožívání smyslu života u osob pracujících na běžných pozicích. Tyto výsledky poskytují pouze orientační vhled, neboť je velmi těžké exaktně zaznamenat kvalitu duševního zdraví v této oblasti.</p>
Klíčová slova:	Smysl života, logoterapie, existenciální analýza, existenciální frustrace, hodnoty, duševní zdraví

Anotace v angličtině:	<p>The theme of the thesis was to present the experience of the meaning of life for people in working age. The aim of this work was to evaluate the questionnaire existential scale and the Logo-test and assessment of the meaningfulness of life for working people of different ages and professions. Data was processed using descriptive statistics based on predetermined milestones and evaluated on the basis of predetermined hypotheses. The work was created by a system that first assesses the average orientation results specified groups, according to predetermined criteria, then the results are compared to the results, which won Balcar (1994).The contribution of this work finding meaning in life experience with people working on common positions. These results are only indicative, because it is very difficult to record the quality of mental health in this area.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Meaning of life, logotherapy, existencial analysis, existencial frustration, valus, mental health
Přílohy vázané v práci:	5 příloh
Rozsah práce:	89 stran
Jazyk práce:	český jazyk